

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΞ. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ BRICS

Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΥΒΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΜΑΙΡΗ ΜΠΟΣΗ

ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΥΛΟΥ ΝΙΚΟΛΕΤΑ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2017

Η Νικολέτα Διονυσοπούλου βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

(υπογραφή)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ</i>	3
-------------------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

<i>1.1 Σύντομη ιστορία της Κούβας έως το 1962</i>	5
<i>1.2 Αναδρομή στην ιστορία των πυρηνικών όπλων μέχρι το 1962</i>	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

<i>2.1 Διπλωματικές Σχέσεις Κούβας - ΗΠΑ (πριν το 1962)</i>	16
<i>2.2 Οι σχέσεις Κούβας – Σοβιετικής Ένωσης (έως το 1962)</i>	20
<i>2.3 Οι σχέσεις μεταξύ Αμερικής και Σοβιετικής Ένωσης (πριν την κρίση)</i>	22
<i>2.4 Η μάχη στον Κόλπο των Χοίρων</i>	24
<i>2.5 Η επιχείρηση <i>Mongoose</i></i>	26
<i>2.6 Το πυραυλικό σύστημα</i>	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

<i>3.1 Η Κρίση της Κούβας</i>	30
<i>3.2 Τα αποτελέσματα της Κρίσης</i>	48
<i>3.3 Η συμφωνία Μη Διάδοσης Όπλων Μαζικής Καταστροφής</i>	51
<i>3.4 Σχέσεις μεταξύ των χωρών μετά το τέλος της κρίσης</i>	53

<i>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ</i>	62
---------------------------	----

<i>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</i>	66
---------------------------	----

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Στόχος της παρούσας μελέτης είναι να αναλυτική παρουσίαση της «ιστορικής» σημασίας πυραυλικής κρίσης της Κούβας, η οποία διήρκεσε δεκατρείς μέρες – που έμειναν γνωστές ως «οι 13 θερμές μέρες του Ψυχρού Πολέμου»- από 15 Οκτωβρίου έως 28 Οκτωβρίου 1962.

Στο πρώτο κεφάλαιο αυτού του εκπονήματος ,γίνεται μια σύντομη εισαγωγική αναδρομή στην ιστορία της Κούβας μέχρι την εποχή που ξέσπασε η κρίση.Με το τρόπο αυτό δίνεται η δυνατότητα στον αναγνώστη να ταξιδέψει στο χρόνο, να μάθει για τις πολιτικοκοινωνικές συνθήκες του νησιού ώστε να καταλάβει με μεγαλύτερη ευκολία την οπτική με την οποία ελήφθησαν οι αποφάσεις από την πλευρά της Κουβανικής ηγεσίας. Ακόμα ,στο ίδιο κεφάλαιο παρατίθεται η ιστορική εξέλιξη των πυρηνικών όπλων,από τη στιγμή της ανακάλυψής τους, μέχρι την επεξεργασία τους σε θανάσιμη απειλή. Στην παρουσία αυτών άλλωστε ,οφείλεται η επικινδυνότητα της κρίσης, που θα μπορούσαν με ένα λάθος χειρισμό να εξαφανίσουν το ανθρώπινο γένος.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται λόγος ,για τις διμερείς σχέσεις μεταξύ των χωρών που εμπλέκονται στο συμβάν (ΗΠΑ, Κούβα ,Σοβιετική Ένωση) πριν την έναρξη αυτού. Αυτό θα βοηθήσει τον αναγνώστη να γνωρίσει το παρασκήνιο, αλλά και τα βαθύτερα αίτια που οδήγησαν στη λήψη της απόφασης για την τοποθέτηση των πυραύλων στην Κουβανική περιοχή. Η κρίση των πυραύλων ήταν η πιο χαρακτηριστική στιγμή του Ψυχρού Πολέμου και η κορύφωση της Αμερικανο-Σοβιετικής διαμάχης που έθεσε σε κίνδυνο ολόκληρη την ανθρωπότητα.

Το τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο περιγράφει αναλυτικά πως εξελίχθηκε το ζήτημα των πυραύλων ,κυρίως από τις διαπραγματεύσεις των δύο υπερδυνάμεων.Τη στιγμή που ΗΠΑ και Σοβιετική Ένωση έφτασαν σε απόσταση αναπνοής από την έναρξη ενός πυρηνικού ολέθριου πολέμου, τελικά δεν υπέκυψαν σε εγωιστικά θέληγτρα και αξιώσεις παγκόσμιας ισχύος. Αντίθετα ,παρέδωσαν μαθήματα πολιτικής και διπλωματίας ,καθότι κατανόησαν τα στενά περιθώρια στα οποία μπορούσαν να κινηθούν και παραθέτοντας αμοιβαίες υποχωρήσεις κατάφεραν να κατευνάσουν την κρίση και να αποφύγουν μια

πυρηνική σύρραξη. Παράλληλα τα γεγονότα αυτά, έθεσαν τις βάσεις για τη συμφωνία πυρηνικής αποτροπής και αφοπλισμού. Τέλος ,καταγράφονται οι συνέπειες που επέφερε η κρίση αυτή τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο , όσο και στη διαμόρφωση των σχέσεων των εμπλεκόμενων χωρών μέχρι σήμερα. Μήπως τελικά η πυραυλική κρίση αποτέλεσε την αφετηρία μιας νέας σελίδας για την Παγκόσμια ιστορία και άλλαξε οριστικά τις ισορροπίες δυνάμεων;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Σύντομη ιστορία της Κούβας έως το 1962

Η Κούβα αποτελεί το πολυπληθέστερο νησί της Καραϊβικής. Ο πολιτισμός, τα ήθη και έθιμα αυτής έχουν διαμορφωθεί, έχοντας δεχτεί επιρροές ιδίως από την ισπανική παράδοση, αλλά και από την γείτονα χώρα της, την Αμερική.

Η Κούβα αποτελούσε για χρόνια κομμάτι της ισπανικής αποικιοκρατίας, και όπως συνήθιζαν να κάνουν σε όλες τις αποικίες τους οι Ισπανοί, καταπίεσαν και σκλάβωσαν μεγάλο ποσοστό ιθαγενών κατοίκων του νησιού. Ως αποτέλεσμα της κακομεταχείρισης αυτών (ιθαγενών) όμως από τους αποικιοκράτες, οι περισσότεροι πέθαναν και οι έπικοι αναγκάστηκαν να φέρουν σκλάβους από την Αφρική ως λύση για φθηνότερο εργατικό δυναμικό, οι οποίοι σταδιακά εντάχθηκαν στο γηγενή πληθυσμό. Η Αβάνα ανακηρύσσεται επισήμως πρωτεύουσα της Κούβας, καθώς πάνω από το 50% του πληθυσμού κατοικεί εκεί.

Η οικονομία της Κούβας στηριζόταν στην εξαγωγή καφέ, ζάχαρης και καπνού-όπως άλλωστε συνεχίζει και σήμερα- σε Ευρώπη και Αμερική. Ωστόσο η οικονομική κυριαρχία βρισκόταν υπό τον έλεγχο μιας μικρής ελίτ ισπανών γαιοκτημόνων. Το 1777 η Ισπανία αποφασίζει να καταστήσει την Κούβα ημιαυτόνομη αποικιακή διοίκηση, όμως το 1784 της απαγορεύει το εμπόριο με οποιαδήποτε άλλη χώρα¹.

Η νησιωτική περιοχή της Κούβας αποτέλεσε πολλές φορές το μήλον της έριδος για την Αμερική. Οι ΗΠΑ εκδήλωσαν πολλάκις το ενδιαφέρον τους προκειμένου αυτή η γη της Καραϊβικής να γίνει μέρος της. Αυτή βέβαια η έντονη επιθυμία για προσάρτηση, ενίσχυσε παράλληλα ένα έντονο αίσθημα ανάγκης για ανεξαρτησία στο εσωτερικό της Κούβας, με λογικό επακόλουθο μια σειρά αλληπάλληλων εξεγέρσεων. Οι εξεγέρσεις που ακολούθησαν πήραν ποικίλες μορφές, με αφορμή την ανεξαρτησία των σκλάβων και το τέλος της δουλειάς, (η οποία εντέλλει καταργείται οριστικά το 1886) μετά από αιματηρές συγκρούσεις σε πολλές χώρες, σε άλλη περίπτωση την αποτίναξη του ισπανικού ζυγού όμως με παράλληλο το φόβο της πιθανής Αμερικανικής εισβολής.

---

¹ Παγκόσμια Ιστορία. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1990. Τόμος Β'.

Δημιουργούνται οργανώσεις από εξόριστους Κουβανούς με σκοπό το τέλος της Ισπανικής κυριαρχίας . Μερικοί από τους πλούσιους Κουβανούς αρχίζουν να αρέσκονται στη ιδέα ενός στενότερου δεσμού με τις ΗΠΑ , οι οποίες παράλληλα χρηματοδοτούν Κουβανικές εξεργεσιακές οργανώσεις , φυσικά έχοντας στόχο το ίδιων όφελος ².

Με το πέρας του Ισπανο-Αμερικανικού πολέμου (1898) , οι Αμερικανικές δυνάμεις αποβιβάστηκαν στην Κούβα ,υπερνικώντας τις ισπανικές αντιστασιακές δυνάμεις και τα γεγονότα οδήγησαν στην σύναψη ειρήνης , βάση της οποίας όμως οι Ισπανοί έπρεπε να εγκαταλείψουν το νησί .Στις ΗΠΑ υπήρξαν υποστηρηκτές της ανεξαρτησίας της Κούβας, και άλλοι που υποστήριζαν προσάρτηση στην Αμερικανική ήπειρο. Έτσι προκειμένου να βρεθεί άμεση λύση ο McKinley ενέκρινε την εικοσαετή προστασία αυτής από της ΗΠΑ³.

Η Κούβα βρίσκει την ανεξαρτησία της με την άνοδο στην εξουσία του Theodore Roosevelt, ο οποίος συμφωνεί με την κουβανική ανεξαρτησία (1902) , με την προϋπόθεση όμως οι ΗΠΑ να διατηρήσουν το δικαίωμα επέμβασης στις εσωτερικές της υποθέσεις . Πρόεδρος της νέας χώρας ορίζεται ο Tomas Estrada Palma, ο οποίος εγκρίνει την ενοικίαση της ναυτικής βάσης του Γκουαντάναμο στην Αμερική (1903).

Η περίοδος όμως της Κούβας ως ανεξάρτητο κράτος αντιμετώπισε ποικίλα προβλήματα και αντιξοότητες ιδίως λόγω κοινωνικών και ταξικών ανισοτήτων, περισσότερες από τις οποίες προϋπήρχαν της περιόδου ανεξαρτησίας. Παράλληλα οι Αμερικανοί εκμεταλλεύτηκαν ιδιαίτερα τις οικονομικές ευκαιρίες που υπήρχαν στην Κουβανική περιοχή αγοράζοντας μεγάλες εκτάσεις γης και πλουτοπαραγωγικές πηγές⁴. Προκειμένου να περιοριστούν οι αναταραχές οι ΗΠΑ εκμεταλλεύτηκαν το προνόμιο επέμβασης τους στα εσωτερικά της Κούβας (1912) ,κυρίως για να διαφυλάξουν τα επιχειρηματικά τους συμφέροντα που απειλούνταν από εξεγερμένους έγχρωμους. Η επανάσταση αυτών πατάσσεται με βαναυσότητα και η Κούβα εξελίσσεται ταχύτατα σε μια χώρα με

---

² Ακαδημία Επιστημών ΕΣΣΔ, «Παγκόσμια Ιστορία», εκδόσεις Μέλισσα ,τόμος Ζ1 ,σελ 426-428

³ Γκιλιέν Νικόλα, Πρόλογος στο «Φ.Κάστρο :Η Επανάσταση της Κούβας», εκδόσεις ΓΝΩΣΕΙΣ,σελ 14

⁴ Παγκόσμια Ιστορία. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1990. Τόμος Β'.

ρατσιστική κοινωνική δομή. Το 1925 εκλέγεται νέος πρόεδρος του νησιού ο Gerardo Machado –κουβανός εθνικιστής- ,κατά την περίοδο της προεδρίας του η Κούβα απέκτησε έλεγχο της οικονομίας της και σημειώθηκαν αναπτυξιακές υποδομές. Παραταύτα , η οικονομική ύφεση που ακολούθησε τα επόμενα χρόνια σε παγκόσμιο επίπεδο – επηρεάζοντας τα ποσοστά των εξαγωγών- τον αποδυνάμωσαν . Κινήσεις εθνικιστών και αριστερών πατάσσονται με βαρβαρότητα και η κυβέρνηση του Machado γίνεται όλο και πιο απολυταρχική. Στα επόμενα δύο χρόνια οι συλλήψεις και οι διώξεις γίνονται καθημερινότητα και τα συνταγματικά δικαιώματα των Κουβανών αναστέλλονται.

Το 1933 μετά από δραματικές γενικές απεργίες και την αντίδραση του στρατού της Κούβας, ο Machado αναγκάζεται να παραιτηθεί και την ηγεσία της χώρας αναλαμβάνει ο Carlos Cespedes. Λίγους μήνες αργότερα όμως λαμβάνει χώρα πραξικόπημα με πρωτεργάτη το Fulgencio Batista και αναγκάζει τον Cespedes και το υπουργικό συμβούλιο να εγκαταλείψουν την πρωτεύουσα. Μια επαναστατική κυβέρνηση υπό τον Ramon Graou San Martin ορκίζεται πέντε μέρες μετά και προβαίνει σε δραματικές αλλαγές στην κουβανική κοινωνική και πολιτική δομή, μεταξύ αυτών την κατάργηση της τροπολογίας Πλατ, την καθιέρωση της δωρης εργασίας, την παραχώρηση του δικαιώματος ψήφου στις γυναίκες και την διανομή στους αγρότες της γης την οποία καλλιεργούσαν ⁵. Η κυβέρνηση λαμβάνει μέτρα για τον περιορισμό της αισχροκέρδειας και της φοροδιαφυγής των (ελεγχόμενων από αμερικανικά κεφάλαια κυρίως) εταιρειών που παράγουν και εμπορεύονται ζάχαρη, δημιουργώντας την δυσαρέσκεια των ΗΠΑ.

Το 1934 ο Batista μαζί με το στρατό που είχε ουσιαστικά την εξουσία (απόπειρα πραξικοπήματος) με την έμμεση υποστήριξη των ΗΠΑ ανατρέπει την κυβέρνηση και το 1935 αυτοανακηρύσσεται πρόεδρος. Οι Αμερικανικές επιχειρήσεις στην Κούβα την περίοδο διακυβέρνησης του Batista ακμάζουν . Το 1940 ο Batista γίνεται κι επίσημα πρόεδρος φέρνοντας μάλιστα μαζί του σημαντικές μεταρρυθμίσεις ,όπως την πλήρη απασχόληση και τον κατώτατο μισθό ,ενώ τάχθηκε στο πλευρό των ΗΠΑ κατά τον

---

⁵ Γκιλιέν Νικόλα, Πρόλογος στο «Φ.Κάστρο :Η Επανάσταση της Κούβας», εκδόσεις ΓΝΩΣΕΙΣ,σελ 14

δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο –χωρίς όμως να παράσχει σοβαρή στρατιωτική βοήθεια- , ενάντια σε Γερμανία και Ιταλία.⁶

Το 1944 μέσα από εκλογική διαδικασία –με την άδεια του Batista- εξελέγει πάλι ο Ramon Grau San Martin , οποίος είχε στο πρόγραμμά του την αύξηση των δαπανών για υγεία, παιδεία και στέγαση , όμως η χώρα είχε ήδη γίνει το άηχο της αμερικανικής μαφίας . Charlie Louciano και ο Megier Lansky προσωπικοί φίλοι του Batista με τον πρώτο να λαμβάνει και την κουβανική υπηκοότητα. Το 1946 πραγματοποιείται η μεγαλύτερη συνάντηση μαφιόζων της εποχής και λαμβάνει χώρα στην Αβάνα, υπό την προστασία του Batista, στο ξενοδοχείο Νασιονάλ.

Ένα χρόνο αργότερα σχηματίζεται το κουβανικό κόμμα του λαού, ή Ορθόδοξο κόμμα, στο οποίο θα συμμετάσχει στη συνέχεια και ο Fidel Castro, που επί του παρόντος προσπαθεί να εξασκηθεί στην επαναστατική τέχνη στην Κολομβία, λαμβάνοντας μέρος στην επανάσταση Μπογκοτάσο.

Τρεις ήταν οι υποψήφιοι που διεκδικούσαν την προεδρία της Κούβας στις εκλογές του 1952 .Ο Aurelio Eivall του αυθεντικού κόμματος , ο Roberto Agramonte με το Ορθόδοξο κόμμα και ο Batista, ο οποίος ώντας τελευταίος πραγματοποιεί για άλλη μια φορά πραξικόπημα κι έτσι κατακτά και πάλι την προεδρία, αναίμακτα αυτή τη φορά .Οι ΗΠΑ αναγνωρίζουν πως πρόκειται για δικτατορία.Την ίδια περίοδο ο Castro προσπαθεί να εκλεγεί στο Κογκρέσο με το Ορθόδοξο κόμμα , όμως η δικτατορία βάζει τέλος στα σχέδια του να εκλεγεί βουλευτής.

Τον Ιούλιο του 1953 έχουμε την πρώτη εμφάνιση του επαναστάτη Fidel Castro, που έχει αυτοανακηρυχθεί σε φανατικό πολέμιο του Batista, με μια αποτυχημένη εξέγερση εναντίων του. Ηγείται μιας ομάδας 160 επαναστατών, που επιτίθενται στον στρατώνα Μοντάδα. Η επίθεση αποτυγχάνει και όσοι από τους επαναστάτες επιζήσανε διασκορπίστηκαν. Μια βδομάδα μετά ο Fidel συλλαμβάνεται και οδηγείται στη φυλακή. Ο Castro καταδικάζεται σε 15ετή κάθειρξη μετά από μια μακροσκελή δίκη διάρκειας τριών μηνών, και την επόμενη χρονιά ο Batista ανακοινώνει την πραγματοποίηση γενικών εκλογών. Ο Fidel Castro αφήνεται ελεύθερος την επόμενη χρονιά, στα πλαίσια

---

⁶ Παγκόσμια Ιστορία. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1990. Τόμος Β'.

γενικής αμνηστίας και εγκαταλείπει την Κούβα καταφεύγοντας στο Μεξικό. Θα επέστρεφε μόνο ως ηγέτης μιας επανάστασης που θα σάρωνε το νησί απ' άκρη σ'άκρη.⁷ Την ίδια χρονιά ιδρύει το Κίνημα της 26ης Ιουλίου⁸ (που ονομάστηκε έτσι από την ημερομηνία της αποτυχημένης επίθεσης στη Μοντάδα). Αρχές Ιουλίου του 1955 ο Fidel Castro συνάντησε για πρώτη φορά τον Hernesto Che Guevara, που κατόπιν εξελίχθηκε από τις πιο ηγετικές μορφές του κουβανικού αγώνα.

Τα επόμενα χρόνια το κλίμα δυσαρέσκειας απέναντι στον Μπατίστα εντάθηκε σημαντικά, από τους φοιτητές μέχρι τους αγρότες καθώς και την Καθολική εκκλησία. Ήταν Νοέμβρης του 1956 όταν ο Fidel και οι επαναστάτες ακόλουθοί του αποβιβάζονται στις ακτές της Κούβας ,ξεκινώντας επιθέσεις ενάντια στις δυνάμεις του Batista στη Σιέρα Μαέστρα, έχοντας απότερο σκοπό να κερδίσουν την υποστήριξη τόσο των αγροτών , όσο και των κατοίκων των μεγαλουπόλεων .Η επίθεση αυτή αποτέλεσε την αφετηρία που σηματοδότησε την ενεργό δράση του Che Guevara στο πλαίσιο των ένοπλων δράσεων των ανταρτών, ενώ παράλληλα ο Guevara ήταν ο πρώτος επαναστάτης που απέκτησε το αξίωμα του Διοικητή – Κομαντάντε στις 21 Ιουλίου 1957.⁹

Οι κυβερνητικές δυνάμεις ,μολονότι είχαν την συμπαράσταση των Ηνωμένων Πολιτειών τόσο σε πολεμικό εξοπλισμό , όσο και σε τεχνογνωσία γεγονός ευνοϊκό στο να προκαλέσουν ζημιές στο σώμα των ανταρτών , ώντας άπειροι στον ανταρτοπόλεμο χάνουν γρήγορα το παιχνίδι εφόσον είχαν ν'αντιμετωπίσουν την όλο κι αυξανόμενη λαϊκή υποστήριξη προς τους αντάρτες. Κατάληξη αυτής της ιστορικής τροπής των γεγονότων ήταν η επιβολή οπλικού εμπάργκο προς την κυβέρνηση της Κούβας στις 14 Μαρτίου 1958. Ο Batista βρήκε στήριξη στο πλευρό της μαφίας , μέχρι όμως τη στιγμή της αποφασιστικής μάχης στη Σάντα Κλάρα 29 Δεκέμβρη 1958 η οποία τελικά κατακτάται από τους επαναστάτες – αντάρτες , με το Batista αντιλαμβανόμενος πως δεν μπορεί να ανακτήσει την εξουσία , να εγκαταλείπει τη χώρα 31 Δεκεμβρίου 1958 .¹⁰

---

⁷ Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1987.

⁸ Ο αντάρτικος αγώνας στην Κούβα δεν ήταν ξεκομμένος από την πολιτική δράση μέσα στο λαό. Το κίνημα της 26^{ης} Ιουλίου του Φιντέλ Κάστρο συνεργαζόταν με άλλες οργανώσεις όπως το λεγόμενο «Επαναστατικό Διευθυντήριο» αλλά και το «Σοσιαλιστικό Λαϊκό Κόμμα».

⁹ Τσε Γκεβάρα, « Ο Ανταρτοπόλεμος», εκδόσεις «Καρανάση», Αθήνα 1982

¹⁰ Πετρόπουλος Γιώργος, «Η νικηφόρα επανάσταση στην Κούβα» , Ριζοσπάστης , 2002

Πρωτοχρονία του 1959 οι Barbudos του Fidel Castro εισέρχονται θριαμβευτικά στην Αβανα, με επικεφαλή τον Che Guevara¹¹. Ο ίδιος ο Fidel φτάνει στην Αβάνα στις 8 του ίδιου μήνα με χαρακτηριστική ομιλία του « Ζούμε μια αποφασιστική στιγμή της ιστορίας μας. Η τυραννία έπεσε. Απέραντη είναι η λαϊκή χαρά. Έχουμε όμως ακόμα πολλά να κάνουμε. Δεν έχουμε την αυταπάτη να πιστεύουμε ότι από εδώ και μπρος όλα θα είναι εύκολα. Ίσως στο μέλλον όλα θα είναι ακόμα πιο δύσκολα »¹². Ο δρόμος για την επικράτηση της Κουβανέζικης επανάστασης δεν ήταν εύκολος. Στις 16 Φεβρουαρίου ο Fidel ορκίζεται πρωθυπουργός . Ο ίδιος και η κυβέρνηση του είχαν να αντιμετωπίσουν τα σοβαρά κοινωνικοπολιτικά , ταξικά και ρατσιστικά προβλήματα που άφησε πίσω η κυβέρνηση Batista , καθώς και να απαλλάξει τη χώρα από την εξάρτηση στον Αμερικανικό ιμπεριαλισμό . Για το λόγο αυτό η κυβέρνηση Castro έλαβε μέτρα σοσιαλιστικού χαρακτήρα, όπως ήταν η ανακατανομή της γης , κρατικοποίηση οργανισμών , καθώς δεν έλειψε η μάχη για την πάταξη της διαφθοράς , μέσω του κλεισίματος της βιομηχανίας τζόγου , αλλά και ο διωγμός μαφιόζων αμερικανικής καταγωγής. Οι ΗΠΑ που αρχικά προσπαθούσαν ανηλεώς να αποθήσουν την παρουσία του Castro από την ηγεσία του νησιού , πλέον τηρούσαν αναγνωριστική στάση, όσο ο Fidel απέφευγε την όποια αναφορά στον κομμουνισμό.¹³

Η απόφαση της Φιντελικής κυβέρνησης για ανακατανομή γής και κρατικοποιήσεων εγκαταστάσεων αμερικανικών συμφερόντων (βλ. United Fruit), ωστόσο δημιούργησαν ένα κλίμα έντασης μεταξύ Κούβας και ΗΠΑ που ενυπάρχει μέχρι σήμερα. Η κατάσταση κλιμακώθηκε όταν τον Απρίλιο του 1959 ο Castro ταξιδεύει στις Ηνωμένες Πολιτείες , αλλά ο τότε πρόεδρος Eisenhower αρνείται να τον συναντήσει , ενώ σχεδιάζει ήδη τρόπους για να τον ανατρέψει. Αυτή η αντιπαλότητα κατέστησε τους Κουβανούς εξόριστους μια ισχυρή ομάδα λόμπι στις ΗΠΑ υπαρκτή έως σήμερα .¹⁴

Η επιρροή του Guevara στην κυβέρνηση Castro ήταν μεγάλη ,εφόσον ο ίδιος ήταν από τους στενότερους συνεργάτες του ηγέτη Fidel .Έτσι ο Guevara μαζί με τον αδερφό του

---

¹¹ «Η κουβανική επανάσταση»

¹² Μπογιόπουλος Νίκος , «Ο Φιντέλ, η επανάσταση , η Κούβα , η αξιοπρέπεια», Ημεροδρόμος, 2016

¹³ Τσιάρας Γιώργος ,«1959: Ο Φιντέλ που άλλαξε την Κούβα» , Το Βήμα κοινωνία, 2017

¹⁴ «1959 to 2014», Julia Sweig, Council on Foreign Relations

Fidel , Raul Castro πείθουν τον κουβανό ηγέτη να συμμαχίσει με του κομμουνιστές και συνεπώς με τη Σοβιετική Ένωση, η οποία σαφώς δεν έχασε την ευκαιρία για επηρροή στη Αμερικανική ήπειρο , παρέχοντας στήριξη στον Castro. Φυσικά οι ΗΠΑ ήταν ενήμερες για την αναθέρμανση των σχέσεων των δύο χωρών και τον καταλυτικό ρόλο του Guevara, γι' αυτό απέκτησαν εχθρική στάση προς την Κούβα.

Η απογοήτευση του Fidel από την στάση των Αμερικανών, ήταν έκδηλη και καταλυτική στο να τον οδηγήσει στην οριστική απομάκρυνση από τον φιλελευθερισμό και να στραφεί στον κομμουνισμό .Η κυβέρνηση Castro απαλλάσσεται από αντικομμουνιστικά στοιχεία και το Μάιο του 1959 υπογράφεται από το Fidel η αγροτική μεταρρύθμιση « Reforma Agraria» με την οποία απαγορεύεται η ιδιοκτησία γης από ξένες εταιρίες. Το Φεβρουάριο του 1960 ξεκινάνε να υπογράφονται οι πρώτες συμφωνίες με τη Σοβιετική Ένωση. Χαρακτηριστική ήταν η συμφωνία για ανταλλαγή ρωσικού πετρελαίου με κουβανέζικη ζάχαρη.¹⁵ Οι ΗΠΑ αναστατώθηκαν με την επέμβαση των Σοβιετικών σε υποθέσεις της Αμερικανικής ηπείρου και οδηγήθηκαν στην επιβολή εμπορικού εμπάργκο στην Κούβα τον Ιούνιο του 1960 και τον Castro να προχωρά στην κατάσχεση ξένων βιομηχανικών εγκαταστάσεων . Την ίδια στιγμή οι ΗΠΑ σχεδιάζουν εισβολή στην Κούβα από εξόριστους με ταυτόχρονο εσωτερικό ξεσηκωμό. Αποτέλεσμα ήταν η αποτυχημένη απόβαση μισθοφόρων στον Κόλπο των Χοίρων τον Απρίλιο του 1961, η εξέγερση δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ και οι εισβολείς διώχθηκαν.¹⁶ Την πρωτομαγιά του 1961 μετά τη μάχη των Χοίρων στην οποία συμμετείχε ο ίδιος ο Castro, ανακυρρήσει στροφή προς το μονοκομματικό σύστημα προσωπικής εξουσίας¹⁷, αναφέροντας «Η επανάσταση δεν έχει χρόνο για εκλογές».

Αυτές οι εξελίξεις αναστάτωσαν τις Ηνωμένες Πολιτείες οι οποίες προκειμένου να απαλλαγούν από την όποια κομμουνιστική και εμμέσως Σοβιετική απειλή εκπαίδευαν κι εξόπλιζαν μέσω ενός μυστικού προγράμματος της CIA (που οργάνωσε ο Robert Kennedy ,αδερφός του Αμερικανού προέδρου John Kennedy)που έμεινε γνωστό ως «επιχείρηση Mongoose», Κουβανούς αντεπαναστάτες οργανώνοντας στρατιωτικές

---

¹⁵ Perez,Jr, Luis A. «Cuba's Special Period»

¹⁶ Τσιάρας Γιώργος, «1959: Ο Φιντέλ που άλλαξε την Κούβα», Το Βήμα κοινωνία, 2017

¹⁷ «Khrushchev and the Cuban Missile Crisis: blaming the military» ,The voice of Russia

επεμβάσεις -με απότερο σκοπό να εξοντώσουν τον Castro -¹⁸, αλλά και οικονομικοστρατιωτικό αποκλεισμό του νησιού ο οποίος διαρκεί έως σήμερα.

Παρατάτα , οι Κουβανοί άντεξαν και παράλληλα δημιούργησαν πολλά έχοντας την στήριξη ιδίως της Σοβιετικής Ένωσης .¹⁹ Αποκορύφωμα της κουβανοσοβιετικής συμμαχίας και της επακόλουθης κορύφωσης της σύγκρουσης με την Αμερική ,ήταν η τοποθέτηση σοβιετικών πυρηνικών πυραύλων στην Κούβα , που οδήγησε στην πυραυλική κρίση του 1962 , η οποία έφερε αντιμέτωπο τον πλανήτη με ένα πιθανό πυρηνικό ολοκαύτωμα, ικανό να οδηγήσει την ανθρωπότητα σε αφανισμό.²⁰

---

¹⁸ Ομοίως βλ. Σημ. 18

¹⁹ «Η Δεύτερη Διακύρηξη της Αβάνας»,εκδόσεις Διεθνές Βήμα

²⁰ Πετρόπουλος Γιώργος, «Η νικηφόρα επανάσταση στην Κούβα», Ριζοσπάστης ,2002

1.2 Αναδρομή στην ιστορία των πυρηνικών όπλων μέχρι το 1962

Για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε τη σοβαρότητα , καθώς και τον βαθμό επικινδυνότητας που χαρακτηρίζει η πυραυλική – πυρηνική κρίση που τελικώς απευτέχθει στην Κούβα χρειάζεται να κάνουμε μια αναφορά βαθύτερα στην κατασκευή και στις επιπτώσεις μιας χρήσης πυρηνικού όπλου. Σαφώς η πυρηνική ενέργεια μπορεί να εμφανιστεί με ποικίλες μορφές , εδώ ωστόσο θα αναλύσουμε τα πυρηνικά ως επιθετικό όπλο.

Την αρχή για την εξέταση των πυρηνικών αντιδράσεων εγκαινίασε το 1896 ο Henry Becquerel και μετέπειτα ο Pier και η Marie Curie που πρώτοι κατάφεραν να απομόνωσουν το Πολώνιο ορίζοντας αυτό το φαινόμενο ως ραδιενέργεια. Λίγα χρόνια αργότερα το 1934 η Ειρήνη Curie (κόρη της Marie Curie) και ο Φρειδερίκος Ζολιό, κατάφεραν να μεταστρέψουν μη ραδιενεργούς πυρήνες σε ραδιενεργούς. Μετά από αυτή την ανακάλυψη ξεκίνησε μια σειρά ερευνών και πειραμάτων που τελικά οδήγησαν στην πυρηνική ενέργεια. Οι Han και Strasman μετά από αριθμό πειραμάτων σε εργαστήρια, έδειξαν ότι η σχάση όχι μόνο απελευθέρωσε πολύ ενέργεια, αλλά απελευθέρωσε επιπλέον νετρόνια που θα μπορούσαν να προκαλέσουν σχάση σε άλλους πυρήνες ουρανίου και πιθανώς μια αυτοσυντηρούμενη αλυσιδωτή αντίδραση που θα οδηγούσε σε τεράστια απελευθέρωση ενέργειας. Με τον τρόπο αυτό μια ελάχιστη ποσότητα Ουρανίου μπορεί να απελευθερώσει με την αλυσιδωτή σχάση της ένα γιγαντιαίο ποσό ενέργειας²¹.

Την περίοδο του Β Παγκοσμίου Πολέμου ,ξεκίνησαν έρευνες και ποικίλα πυρηνικά προγράμματα με στόχο τη δημιουργία πυρηνικών όπλων - Τα πυρηνικά όπλα λειτουργούν βάση της πυρηνικής σχάσης ή σύντηξης-,συγκεκριμένα ατομικής βόμβας (πριν την ανακαλύψει ο Χίτλερ). Η ατομική βόμβα δημιουργείται με Ουράνιο και βασίζεται στην αλυσιδωτή αντίδραση. Η διαδικασία επισπεύθηκε από μεριάς των ΗΠΑ , όταν τον Ιουλιο του 1941 οι Ιάπωνες εισέβαλαν στην Ινδοκίνα επιδιώκοντας ένοπλη σύρραξη καθώς οι ΗΠΑ ήταν τροχοπέδι στις επιδιώξεις τους στην περιοχή της Άπω Ανατολής. Αποτέλεσμα ,7 Δεκεμβρίου 1941 η Ιαπωνία επιτέθηκε στον αμερικανικό

---

²¹ Outline History of Nuclear Energy, World Nuclear Association, March 2014

στόλο στη βάση του στο Perl Harbor της Χαβάης. Ιούνιο του 1942 εγκαινιάζεται το σχέδιο «Μανχάταν» για την κατασκευή ατομικής βόμβας. Το πρώτο πυρηνικό όπλο τέθηκε για δοκιμή 16 Ιουλίου 1945 στη περιοχή Αλαμαγκόρντο στο Μεξικό²².

Η πρώτη ατομική βόμβα πέφτει στις 6 Αυγούστου 1945 στη Χιροσίμα, καταστρέφοντας την πόλη ολοχερώς και αφήνοντας πίσω της χιλιάδες θύματα και τραυματίες.²³ Εξαιτίας της ραδιενέργειας ο αριθμός των θυμάτων μεγάλωνε ,καθώς πάνω από εξήντα χιλιάδες άνθρωποι πέθαναν από το 1946 ως το 1951 από ασθένειες που οφείλονταν στην ραδιενέργεια. 9 Αυγούστου 1945 , ένα βομβαρδιστικό έριξε βόμβα στην πόλη Ναγκασάκι. Λόγω του ότι είχε μια μικρή απόκλιση κατά την πτώση , κατέστρεψε τη μισή πόλη, και φυσικά σημείωσε χιλιάδες θύματα .Την επόμενη μέρα η Ιαπωνική κυβέρνηση παραδόθηκε. Μέχρι το τέλος του 1945 τριάντα χιλιάδες άνθρωποι ακόμα πέθαναν στο Ναγκασάκι λόγω ραδιενέργειας. Ήταν η αρχή του «πυρηνικού πολέμου».²⁴

Κατά την περίοδο 1950-1962 τα πειράματα συνεχίστηκαν σε πολλές χώρες , οι οποίες αναζητούσαν είτε τρόπους προστασίας από την πυρηνική ενέργεια , είτε περαιτέρω ανάπτυξη των πυρηνικών όπλων. Η δεκαετία του 50 χαρακτηρίζεται από την αστήρευτη αισιοδοξία ότι η πυρηνική ενέργεια θα κάλυπτε τις παγκόσμιες ενεργειακές ανάγκες με πολύ χαμηλό κόστος²⁵.Την ίδια περίοδο ,πυροδοτήθηκε το μεγαλύτερο πυρηνικό όπλο αυτή την φορά από τη Σοβιετική ένωση στις 30 Οκτωβρίου του 1961, με το όνομα ‘Char Bomb’.Η συγκεκριμένη αποτελεί ένα όπλο πιο εξελιγμένο από την προγενέστερη ατομική βόμβα, πρόκειται για ένα είδος βόμβας υδρογόνου.Θερμοπυρηνικό όπλο που βασίζεται στη σύντηξη πυρηνικών βαρέων ισοτόπων του υδρογόνου σε πυρήνες ηλίου.²⁶

Αυτό ωστόσο που δεν πρέπει να παραληφθεί από την σύντομη πυρηνική αναδρομή είναι ασφαλώς τα πυρηνικά ατυχήματα που σημάδεψαν τον κόσμο .Από τα σοβαρότερα ατυχήματα έλαβε χώρα σε ένα πυρηνικό εργοστάσιο του Καναδά στις 12 Δεκεμβρίου 1952 κοντά στην Οτάβα,όπου εξαιτίας μιας από λάθος μετακίνησης τεσσάρων ράβδων

---

²² Hiroshima ,Nagasaki and Subsequent weapons testing, World Nuclear Association, March 2016

²³ Sherwin Martin J., «The Cuban Missile Crisis at 50», National Archives ,Vol.44,No.2, 2012

²⁴ Outline History of Nuclear Energy, World Nuclear Association, March 2014

²⁵ Elliott, David (2007). Nuclear or Not? Does Nuclear Power Have a Place in a Sustainable Energy Future?, Palgrave.

²⁶ Hiroshima ,Nagasaki and Subsequent weapons testing, World Nuclear Association, March 2016

του αντιδραστήρα που οδήγησε σε μερικό λιώσιμο της καρδιάς του που λειτουργούσε με ουράνιο. Από τις ραδιενεργές ουσίες που ευτυχώς δεν χύθηκαν έξω από το συγκρότημα μολύνθηκαν τεσσεράμισι εκατομμύρια κιλά νερού.

7 Οκτωβρίου 1957 στο Windscale στην Αγγλία σε ένα εργοστάσιο παραγωγής πλουτωνίου, που χρησιμοποιούσε γραφίτη για επιβράδυνση των ουδετερονίων που εκπέμπονται κατά την πυρηνική σχάση, πήρε φωτιά . Μέχρι να σβηστεί είχαν μολυνθεί πεντακόσια τετραγωνικά χιλιόμετρα από την ύπαιθρο με ραδιενεργό υλικό. Απαγορεύθηκε η πώληση γάλακτος από την περιοχή για ένα μήνα ,ωστόσο υπολογίσθηκε ότι κάποιες περιπτώσεις καρκίνου θα μπορούσαν να αποδοθούν στο ατύχημα.

3 Ιανουαρίου 1961 ένα εργατικό ατύχημα σε ένα στρατιωτικό πειραματικό αντιδραστήρα στο Αϊντάχο των ΗΠΑ προκάλεσε θανάσιμη έκρηξη και 3 στρατιώτες σκοτώθηκαν²⁷.

Οι άνθρωποι από τις απαρχές του κόσμου ταλαντεύονταν μεταξύ ειρήνης και πολέμου. Το ζητούμενο ήταν η διασφάλιση της ειρήνης, αλλά και η κατάκτηση της Παγκόσμιας Ισχύος .Κατά την ψυχροπολεμική περίοδο κύριο μέλημα ήταν η ισορροπία της πυρηνικής δύναμης ανάμεσα στη δυτική συμμαχία και το ανατολικό μπλοκ. Διασφαλίζει όμως μια τέτοια ισορροπία την ειρήνη ή αποτελεί προετοιμασία ενός νέου παγκοσμίου πολέμου;

---

²⁷ Weart, Spencer R., «The Rise of Nuclear Fear», Cambridge, MA: Harvard University Press, 2012.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Διπλωματικές Σχέσεις Κούβας - ΗΠΑ (πριν το 1962)

Ο Ψυχρός πόλεμος υπήρξε η αφετηρία που οδήγησε σταδιακά στην «υπονόμευση» των Λατινοαμερικάνικων χωρών , κι συνεπώς αυτό ήταν η αιτία ώστε να κλωνιστούν οι σχέσεις τους με τις ΗΠΑ. Οι διαστάσεις που είχε πάρει ο πόλεμος οδήγησε την Αμερική να επιστήσει το ενδιαφέρον της και να επενδύσει ένα μεγάλο μέρος των χρηματοοικονομικών της πόρων στην ανασύσταση της Ευρώπης, γεγονός που που ερχόταν σε σύγκρουση με τα οικονομικά συμφέροντα της Λατινικής Αμερικής ,τα κέρδη της οποίας προέρχονταν κυρίως από τις εξαγωγές οι οποίες λόγω των παραπάνω είχαν μειωθεί σημαντικά – μιας και βασικός εισαγωγέας των αγαθών τους υπήρξε η Αμερική-.

Σε μια προσπάθεια να αναθερμανθούν οι Λατινοαμερικανικές σχέσεις, (κυρίως για να αποφύγει η Αμερική την περίπτωση οι Λατινογενής χώρες να ταχθούν στο πλευρό της Σοβιετικής Ένωσης) οι ΗΠΑ συνέστησαν τον Οργανισμό Αμερικανικών Κρατών (OAS) το 1951, ο οποίος όριζε πως οι ΗΠΑ δεν θα είχαν λόγο στα εσωτερικά των κρατών. – Φυσικά αυτή η ρήτρα δεν διήρκησε πολύ καθώς επενέβαιναν σε όποια κυβέρνηση επεδίωκε αγροτική μεταρρυθμίση , καθώς θεωρούσαν τέτοιου τύπου δράσεις συνδεδεμένες με τον κομμουνισμό - ²⁸.

Η Κούβα αποτελούσε για την Αμερική το μήλον της έριδος , από την περίοδο της Ισπανικής της κατοχής. Αυτό συνέβαινε γιατί το νησι αποτελούσε πόλο τόσο για τα οικονομικά – εμπορικά , όσο και για τα γεωστρατηγικά συμφέροντα των ΗΠΑ, ιδίως λόγω της γεωγραφικής θέσης του- συνέδεε Καραϊβική θάλασσα ,Κόλπο του Μεξικό και Ατλαντικό ωκεανό- ενώ παράλληλα τα παραγόμενα εκ Κούβας προϊόντα ,αλλά και το

---

²⁸ Munton Don, Welch David A., «The Cuban Missile Crisis», New York, Oxford University Press 2007, p.8-9

μεγάλο λιμάνι της Αβάνας μόνο ευνοϊκά αποτελέσματα θα μπορούσε να φέρει στο Αμερικανικό εμπόριο αλλά και στο στράτευμα.

Αυτό που αποτέλεσε τροχοπέδι στην προσάρτηση της Κούβας από την Αμερικανική ήπειρο , ήταν το φαινόμενο της δουλείας στην περιοχή – η Κούβα ήταν η χώρα με το μεγαλύτερο ποσοστό σκλάβων στον κόσμο-. Τυχών ενσωμάτωσή της στην «φιλελεύθερη» Αμερικανική περιοχή θα τάραζε τα νερά της μέχρι τότε ισχύουσας ισορροπίας μεταξύ φιλελεύθερων και δουλοπρεπών κρατών. Ήδη ήταν έντονος ο διχασμός ανάμεσα στους Αμερικανούς με ένα ποσοστό τους να υποστηρίζουν την Κουβανική ανεξαρτησία και άλλο να εκφράζει αμφιβολίες για την μετέπειτα πορεία του νησιού σε περίπτωση ανεξαρτητοποίησής του. Γνώριζαν καλά πως δεν θα ήταν λίγοι εκείνοι που πιθανώς θα το διεκδικούσαν όπως οι Άγγλοι ,προκειμένου να εκμεταλλευτούν την ευκαιρία να αποκτήσουν στρατηγικό πλεονέκτημα.²⁹

Αν και γεωγραφικά η Κούβα γειτνιάζε με τις ΗΠΑ, αρχικά ήταν υπό τον έλεγχο των Ισπανών.Όταν αυτοί αποσύρθηκαν από την περιοχή η Κούβα τέθηκε τυπικά υπό αμερικανική εποπτεία.Οι ΗΠΑ θέλοντας να ενισχύσουν το ρόλο των «καλών γειτόνων»,παρείχε στην Κούβα –συγκεκριμένα στον Batista - μετά το πραξικόπημα του 1952 διπλωματική αλλά και στρατιωτική στήριξη.³⁰

Η καμπή για την καθεστωτική ιστορία της Κούβας ήρθε όταν το 1959 ο Castro με συμπαράστατη τον Che Guevara βάζουν τέλος στη δικτατορία Batista κι αναλαμβάνουν την εξουσία.Αρχικά ο Castro και η κυβέρνησή του ήταν θετικά προσκείμενη προς τις ΗΠΑ,όμως δεν εξέλαβε την αντίστοιχη αντιμετώπιση.Η απόφαση του Fidel για αγροτική μεταρρύθμιση ενίσχυσε το ήδη υπάρχων κλίμα δυσαρέσκειας που επικρατούσε στην Αμερική ,διότι υπήρχε η ανησυχία πως αυτή η κίνηση θα ενθάρρυνε κι άλλες Λατινοαμερικάνικες χώρες να προβούν σε αντίστοιχου περιεχομένου πράξεις που θα

---

²⁹ Munton Don, Welch David A., «The Cuban Missile Crisis», New York, Oxford University Press 2007, p.10

³⁰ Shalom Rosskamm Steven, «The Cuban Missile Crisis and Liberal Foreign Policy», Z magazine, 1988

στρεφόντουσαν απέναντι στα αμερικανικά συμφέροντα³¹. Έξι μήνες αργότερα ο Castro κατέφυγε στη Σοβιετική Ένωση για οικονομική στήριξη, γεγονός που κορύφωσε την ανησυχία στις ΗΠΑ εφόσον η ΕΣΣΔ αύξανε τα σημεία επιρροής της στη περίμετρο της Αμερικανικής ηπείρου. Το γεγονός αυτό οδήγησε στη διακοπή των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ Αβάνας και ΗΠΑ.

Κυρίαρχο θέμα συζήτησης στο Λευκό Οίκο ήταν που θα οδηγούνταν η Κουβά σε περίπτωση απομάκρυνσης του Castro. Οι φόβοι των Αμερικανών για την επιρροή και μονιμοποίηση του Fidel στην εξουσία ενισχύονταν όσο δέχονταν πληροφορίες για την οργάνωση της κομμουνιστικής ομάδας στην Κούβα- η ισχυρή παρουσία του κομμουνιστικού στοιχείου ήταν από τις βασικές θεματικές στην ατζέντα των Αμερικανών ηγετών³².

Η CIA ξεκίνησε σαμποτάζ στέλνοντας ομάδες εξοριστών για να προκαλέσουν αναταραχή στο εσωτερικό της χώρας. Ο Castro προκειμένου να διευρύνει τις πολιτικοοικονομικές σχέσεις της Κούβας οδηγήθηκε σε πράξεις όπως η αναγνώριση της Κίνας, γεγονός που ώθησε το State Department να απαγορεύσουν στις Αμερικανικές πετρελαϊκές να διυλίσουν πετρέλαιο που προερχόταν από τη Σοβιετική Ένωση. Σε απάντηση ο Castro προχώρησε σε κρατικοποίηση των πετρελαϊκών με τον Eisenhower να παγώνει το εμπόριο ζάχαρης με την Κούβα. Κάπου εκεί οι Σοβιετικοί –που ήταν πλέον συμπαραστάτες της Κούβας, πρότειναν τη χορήγηση πυραύλων για να ενισχύσουν την προστασία της περιοχής³³.

Με τις εκλογές του 1960 ορκίστηκε πρόεδρος της Αμερικής ο δημοκρατικός John Kennedy τον οποίο όλοι συμβούλευαν πως μια εισβολή στην Κούβα θα αποτελούσε ένα ολέθριο πολιτικό λάθος³⁴. Ωστόσο, η μάχη στον Κόλπο των Χοίρων (1961) οργανώθηκε

---

³¹ U.S. Senate, Select Committee on Intelligence Activities, *Alleged Assassination Plots Against Foreign Leaders*, Interim Report, Senate Report No.94 465, Nov.1975, p.92

³² Senate Report 94 465, p.93

³³ Herbert S. Dinerstein, «The Making Of A Missile Crisis October 1962» Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1976, p.80-82

³⁴ Kent M. Beck, «Necessary Lies, Hidden Truths: Cuba in the 1960 Campaign», *Diplomatic History*, vol.8, 1984, p.47

εξ' ολοκλήρου από τις ΗΠΑ ,αλλά κατέλειξε σε όλεθρο καθώς οι Κουβανοί τάχθηκαν υπέρ του Castro.³⁵ Τον Νοέμβρη του '61 πραγματοποιήθηκε δεύτερο εγχείρημα εισβολής στην Κούβα , η επιχείρηση Monongoose που ως πρόταγμα χρησιμοποιούσε πως στόχος ήταν να βοηθήσει τη χώρα από την κομμουνιστική δικτατορία.Κι αυτή η προσπάθεια όμως απέτυχε.³⁶

Ο πόλεμος ενάντια στον Castro είχε ως αποτέλεσμα να πλήξει τον τομέα του εμπορίου στην Κούβα ,καθώς οι ΗΠΑ προχώρησαν σε μποϋκοτάζ όσων εταιριών συνεργάζονταν με την Κούβα.³⁷ Οκτώμβρη του 1961 έγινε προσπάθεια από τη πλευρά του Castro για να διορθωθούν οι σχέσεις με την Αμερική , στέλνοντας τον Che Guevara να προτείνει στον Kennedy πως αν σταματούσε τις επιθέσεις και το εμπάργκο η Κούβα θα έπαυε να στηρίζει της επαναστάσεις που πραγματοποιούνταν στη Λατινική Αμερική και επίσης δεν θα προχωρούσε σε συμμαχία με το Ανατολικό μπλόκ.Η πρόταση όμως δεν έγινε δεκτή ,κι έτσι ο Fidel δεν είχε άλλη επιλογή παρά να στραφεί για βοήθεια στο πλευρό της Σοβιετικής Ένωσης – η οποία είχε προτείνει τη παραχώρηση πυραύλων ως άμυνα σε περίπτωση επίθεσης -³⁸.

Ο Khurshchev ενημέρωσε με γράμμα τον Kennedy πως θα κάνει ό,τι χρειαστεί προκειμένου να προστατευτεί η Κούβα από τυχόν επιθέσεις, αξιοποιώντας κάθε μέσο (εννοώντας τα πυραυλικά συστήματα που σκόπευε να στείλει στο ωησί)³⁹.Φυσικά η τοποθέτηση πυραύλων στην Κούβα δεν ήταν μόνο για την προστασία της περιοχής αλλά ιδιαίτερα για να ικανοποιήσει τις στρατηγικές βλέψεις της Σοβιετικής Ένωσης.

---

³⁵ Wyden Peter, «The Bay of Pigs: The Untold Story,New York: Simon and Schuster, 1979, p.271

³⁶ Senate Report 94 465 , p.135 36-139

³⁷ Abbott Kenneth W., New York Times, 15 April 1988, p.A34

³⁸ Stevenson quoted in David Larson, «The Cuban Missile Crisis Of 1962: Selected Documents And Chronology, Boston: Houghton Mifflin, 1963, p.139

³⁹ Dinerstein, p.109, 130, 133

2.2 Οι σχέσεις Κούβας – Σοβιετικής Ένωσης (έως το 1962)

Οι διπλωματικές σχέσεις Κούβας - Ρωσίας εγκαινιάζονται την περίοδο του Β Παγκοσμίου Πολέμου (1943), με επισκέψεις Κουβανών διπλωματών στην Μόσχα , την ίδρυση Σοβιετικής πρεσβείας στην Αβάνα, καθώς και επαφές μεταξύ Σοβιετικών και Κουβανών κομμουνιστών.⁴⁰

Η Κουβανική επανάσταση του '59, μέσα από την οποία αναδείχθηκε η φυσιογνωμία του Castro, λίγο απασχόλησε τη Σοβιετική Ένωση , η οποία ήταν απασχολημένη με την αυξημένη επιρροή των ΗΠΑ στη Δύση και ειδικά με το ζήτημα του Βερολίνου.Κανείς από τη Σοβιετική Ένωση , ούτε καν ο ίδιος ο Khrushchev ή η KGB, γνώριζαν ο,τιδήποτε για τον Fidel Castro , ούτε σαν προσωπικότητα , ούτε για τις πολιτικές πεπειθήσεις του.Οι ελάχιστες πληροφορίες τους , τον ήθελαν απεσταλμένο της CIA.

Οι ουσιαστικές ΚουβανοΣοβιετικές επαφές ,ξεκίνησαν το 1960, όπου ο Mikoyan ,έμπιστος του Khrushchev, μετά από μια αποστολή αναγνώρισης του πολιτικού προφίλ του νέου Κουβανού ηγέτη Castro,ενθάρρυνε τον Σοβιετικό πρόεδρο πως μια στήριξη προς την επαναστατημένη Κούβα , σε στρατιωτικό και οικονομικό επίπεδο θα μπορούσε να επιφέρει μελλοντικά ωφέλη στα στρατηγικά σχέδια τους⁴¹.

Οι αρνητικές διαθέσεις των ΗΠΑ προς την Κουβανική κυβέρνηση όπως και το οικονομικό εμπάργκο , έφεραν πιο κοντά Κούβα και Σοβιετική Ένωση, με την πρώτη να καθίσταται σχεδόν η μοναδική οικονομική στήριξη του νησιού μετά την συμφωνία ανταλλαγής ζάχαρης και Σοβιετικού πετρελαίου. Χάρη στη συγκεκριμένη συμφωνία μάλιστα το «οικοδόμημα» της κουβανικής οικονομίας θα ωφείλει τη βιωσιμότητα του για πολλά ακόμη χρόνια .Ειδικά μετά τη δημόσια ανακήρυξη του Castro για στροφή της χώρας προς το σοσιαλισμό- η δήλωση αυτή πραγματοποιήθηκε μετά την μάχη στον

---

⁴⁰ Hugh Thomas, «Cuba : The Pursuit of Freedom», p.731

⁴¹ Castro: «The Great survivor», BBC news

Κόλπο των Χοίρων-, η υπεράσπιση της Κούβας έγινε προσωπική υπόθεση για την ΕΣΣΔ.⁴²

Khrushchev και Castro συμφώνησαν στην τοποθέτηση πυραυλικών συστημάτων (Μάιος 1962), προκειμένου να επιβεβαιώσουν την προστασία της Κούβας από εισβολές. Πίσω από την κουρτίνα της προστασίας βέβαια η πραγματική αιτία τοποθέτησης πυραύλων από τους Σοβιετικούς ήταν αντίποινα ενάντια στο NATO για την τοποθέτηση πυρηνικών πυραύλων στις περιοχές της Τουρκίας το 1958.

Σε τηλεοπτική συνέντευξη που έδωσε ο John Kennedy στις 22 Οκτωβρίου ανακοίνωσε πως οι Αμερικανικές υπηρεσίες ανακάλυψαν εγκαταστάσεις την νησιωτική περιοχή και εξέδωσε προειδοποίηση πως οποιαδήποτε πυρηνική απόπειρα θα θεωρηθεί ως πράξη ορμώμενη από τη Σοβιετική Ένωση και θα υπάρξει απάντηση. Ο Khrushchev έσπευσε να απαντήσει –γραπτώς αυτή τη φορά– βεβαιώνοντας για την μη πυρηνική φύση των πυραυλικών συστημάτων αλλά και τον αμυντικό τους μόνο χαρακτήρα, υπογραμμίζοντας τις ειρηνικές προθέσεις της ΕΣΣΔ. Αυτή η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των προέδρων των δύο υπερδυνάμεων ουσιαστικά σηματοδότησε και την έναρξη της πυραυλικής κρίσης της Κούβας.⁴³

---

⁴² Perez, Jr. , Louis A. «Cuba's Special Period»

⁴³ Allison Graham, Philip Zelikow, «Η κρίση της Κούβας , η ουσία της απόφασης», εκδόσεις Παπαζήση , 2006, σελ. 151-158

2.3 Οι σχέσεις μεταξύ Αμερικής και Σοβιετικής Ένωσης (πριν την κρίση)

Οι ΗΠΑ και η Σοβιετική Ένωση αποτελούσαν τους δύο ισχυρότερους πόλους της εποχής, γεγονός που ενίσχυε το μεταξύ τους κλίμα αντιπαλότητας. Στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου οι ΗΠΑ αποτελούσαν τη χώρα με τη μεγαλύτερη οικονομική και πυρηνική ισχύ – τουλάχιστον μέχρι τη '70. Από την άλλη μεριά η Σοβιετική Ένωση πρωτοστατούσε στη στρατιωτική ισχύ, ενώ σταδιακά απέκτησε κι εκείνη πυρηνική ικανότητα, επιδιώκοντας να μπορέσει να 'απαντήσει σε μια πιθανή πυρηνική επίθεση από μεριάς των ΗΠΑ. Με την αμοιβαία απόκτηση πυρηνικής δυνάμειας οι δύο υπερδυνάμεις τέθηκαν σε καθεστώς «αμοιβαίας καταστροφής» ή MAD.

Στη διάρκεια του Β Παγκοσμίου Πολέμου Αμερική και ΕΣΣΔ κατάφεραν να παραμερήσουν τις διαφορές τους προκειμένου να αντιμετωπίσουν τον κοινό εχθρό στη Ναζιστική τότε Γερμανία. Παραταύτα, μετά την επιτυχημένη έκβαση του αγώνα κατά του εχθρού, εμφανίστηκαν ξανά στο προσκήνιο οι αντιθέσεις ανάμεσα στη δημοκρατία της Αμερικής και του Σοβιετικού σοσιαλισμού. Η καθεστωτική αυτή σύγκρουση κορυφώθηκε την περίοδο αναζήτησης οριστικής λύσης του ζητήματος του Βερολίνου. Το μέγεθος της σύγκρουσης αποτυπώνεται ακόμη, στο γεγονός του διαμελισμού του Βερολίνου σε μια ζώνη όπου πρόσβαση παρεχόταν μόνο σε δυνάμεις που συγκαταλέγονταν στο Δυτικό άξονα (ΗΠΑ, Γαλλία, Βρετανία), και ζώνη του Ανατολικού μπλόκ. Βασικό αίτημα των Δυτικών δυνάμεων ήταν η οριστική απομάκρυνση των Σοβιετικών σωμάτων, παρέχοντας την ευκαιρία στους κατοίκους του Βερολίνου να αποφασίσουν για την πολιτική συνέχεια του τόπου. Οι Σοβιετικού όμως, δεν θα άφηναν την ευκαιρία για πολιτική και στρατιωτική επιρροή στη Δύση ανεκμετάλλευτη και έτσι παρέμειναν εντός των εδαφών της Ανατολικής Γερμανίας.⁴⁴

Ο αέναος ανταγωνισμός μεταξύ Σοβιετικής Ένωσης και ΗΠΑ, είχε μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου επικεντρωθεί στον τομέα της πυρηνικής ανάπτυξης. Το επίπεδο

---

⁴⁴ Munton Don, Welch David A., «The Cuban Missile Crisis», New York, Oxford University Press 2007, p.7-8

των Σοβιετικών όσον αφορά την κατασκευή θερμοπυρηνικών βομβών, πυρηνικών πυραύλων και κεφαλών κατάφερε να ισορροπήσει το αντίστοιχο των Αμερικανών. Κύριος στόχος της εξοπλιστικής τους σύγκρουσης δεν ήταν τόσο η επίθεση , όσο η αποτροπή. Δηλαδή από τη στιγμή που έγινε γνωστό πως οι δύο χώρες είναι κάτοχοι πυρηνικών όπλων καμία δεν θα επιχειρούσε επίθεση στην απέναντι (με τα συγκεκριμένα τύπου όπλα) καθώς θα ήταν δυνατή μια αντίδραση ίσου βελινεκούς. Έφτασαν πλέον το σημείο αμοιβαίας απειλής.⁴⁵

---

⁴⁵ Howard Michael, «Ο ρόλος του πολέμου στη Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία», εκδόσεις Ποιότητα ,2000 σελ.242-243

2.4 Η μάχη στον Κόλπο των Χοίρων

Μετά τη διεξαγωγή των αμερικανικών εκλογών του 1961 πρόεδρος των ΗΠΑ ορκίζεται ο John Kennedy. Από την περίοδο έναρξης της προεδρικής του δράσης πρωταρχικός στόχος του ήταν η διαφύλαξη της δημοκρατίας με κάθε κόστος, μιας και η σοβιετική – κομμουνιστική απειλή έκανε την παρουσία της πιο έντονη από ποτέ, απειλώντας μάλιστα τις ΗΠΑ μέσω της κυβερνητικής πολιτικής που ακολουθούσε η Κούβα, η οποία εμφανώς έκλινε προς το Σοβιετικό σοσιαλισμο. Για το λόγο αυτό ο Kennedy όχι μόνο προχώρησε σε αύξηση των αμυντικών δαπανών, αλλά έθεσε σε εφαρμογή ένα σχέδιο που είχε οργανωθεί αμφοτέρωθεν από την προηγούμενη αμερικανική κυβέρνηση του Αϊζενχάουερ με την CIA. Το σχέδιο προέβλεπε την εκπαίδευση και στρατολόγηση ενός μεγάλου ποσοστού Κουβανών εξορίστων, προκειμένου να προχωρήσουν σε μια μαζική ξαφνική εισβολή στην Κούβα και να προκαλέσουν εσωτερική αναταραχή. Βάση αυτού του σχεδίου φυσικά ήταν η αποποίηση οποιασδήποτε ευθύνης από πλευράς Αμερικής.

1.400 περίπου εξορίστοι εκπαιδεύτηκαν σε στρατιωτικές βάσεις των ΗΠΑ, ενώ η απόβαση ορίστηκε για τις 17 Απριλίου 1961. Παρά την άκρα μυστικότητα της επιχείρησης υπάρχουν φήμες που υποστηρίζουν πως ο Castro γνώριζε για την επέμβαση και την ημερομηνία διεξαγωγής αυτής.⁴⁶

Τα ξημερώματα της 15^{ης} Απριλίου αμερικανικά βαμβαρδιστικά αεροπλάνα πραγματοποιούσαν αναγνωριστικές πτήσεις πάνω από την περιοχή της Κούβας. Τα μεσάνυχτα της 16ης Απριλίου ξεκίνησε η απόβαση των εξορίστων στη Playa Heron, όμως η πολιτοφυλακή πρόλαβε κι ενημέρωσε τον Castro για την εισβολή με αποτέλεσμα οι Κουβανέζικες δυνάμεις να δράσουν πολύ γρηγορότερα από όσο υπολόγιζε η Αμερική. Η μάχη διήρκησε μέχρι τις 19 Απριλίου όπου ήταν εμφανής η αδυναμία της Αμερικανικής δύναμης από αέρος όπου κυριάρχησε η αεροπορία του Castro, καταρρίπτοντας τα μαχητικά του εισβολέα.⁴⁷ Όλοι οι Κουβανοί συσπειρώθηκαν γύρω από τις δυνάμεις του πρωτοστάτη ηγέτη Fidel και η όλη επιχείρηση κατέληξε σε

---

⁴⁶ Whitelaw Ian, «Τα μεγαλύτερα λάθη της Ιστορίας», εκδόσεις Κλειδάριθμος,

⁴⁷ Paterson Thomas G., Merrill Dennis, «Major Problems in American Foreign Relations: documents and essays, United States of America : Cengage Learning, 2009 p. 473

φιάσκο για τις ΗΠΑ, καθώς οι Αμερικανικές δυνάμεις δεν υπολόγησαν στη θυελώδη αντίσταση των Κουβανών και υποτίμησαν την δύναμική της παρουσίας του Castro στον κουβανικό λαό.

Εκατοντάδες άνδρες χάθηκαν , χιλιάδες τραυματίστηκαν κι αιχμαλωτίστηκαν. Ο Castro συνέλαβε τους αιχμαλώτους για πάνω από 20 μήνες χρησιμοποιώντας τους ως μέσο πολιτικής πίεσης . Τους άφησε να επιστρέψουν στις ΗΠΑ το Δεκέμβρη του ίδιου έτους παίρνοντας ως αντάλλαγμα μετά από επίπονες διαπραγματεύσεις τρόφιμα, φάρμακα και βρεφικές τροφές που τους παρείχαν αμερικανικές εταιρίες.

Χαρακτηριστικό της εισβολής θεωρείται ένα μήνυμα που φημολογείται πως στάλθηκε στον πρόεδρο Kennedy από τον επαναστάτη και σύμμαχο του Fidel Castro, Che Guevara λέγοντας : “ Πριν την εισβολή , η επανάσταση ήταν αδύναμη, τώρα είναι πιο δυνατή από ποτέ”.⁴⁸

Η απόβαση στον Κόλπο των Χοίρων κατακρίθηκε τόσο από την Σοβιετική Ένωση , όσο και από την πλειονότητα των Δυτικών δυνάμεων , επιρρίπτοντας ευθύνες στην κυβέρνηση Kennedy. Η προαναφερθήσα μάχη ουσιαστικά άνοιξε το δρόμο που οδήγησε στην παρολίγο καταστροφική πυραυλική κρίση που ξέσπασε τον Οκτώβρη του 1962 .

---

⁴⁸ Whitelaw Ian, «Τα μεγαλύτερα λάθη της Ιστορίας», εκδόσεις Κλειδάριθμος

2.5 Η επιχείρηση *Mongoose*

Μετά την παταγώδη αποτυχία που επέφερε η μάχη στον Κόλπο των Χοίρων ,τέλη του 1961 η ανάγκη των ΗΠΑ για ανατροπή του Fidel έγινε επιτακτική, και προχωρούσαν στην αναζήτηση ενός αποτελεσματικού σχεδίου. Το καλοκαίρι του 1962 καταλήγουν στην επιχείρηση *Mongoose*.

Το σχέδιο της επιχείρησης έφερε την εποπτεία του Robert Kennedy (αδερφού του προέδρου) σε συνεργασία με τη CIA και το στρατηγό Λάντσνέιλ. Η επιχείρηση περιελάμβανε τη μυστική συλλογή πληροφοριών για τα μελλοντικά σχέδια του Castro, σπασμωδικές επιθέσεις από κουβανούς εξορίστους, αλλά και οικονομικό σαμποτάζ, παγώνοντας τις εξαγωγές της Κούβας προς τις ΗΠΑ , ή ακόμα και προκαλώντας προβλήματα με τους άλλους εισαγωγείς των κουβανικών προϊόντων,προκειμένου να πλήξουν την κυβέρνηση του νησιού. Το σκοτεινό σημείο του σχεδίου *Mongoose* ήταν οι αναρίθμητες απόπειρες δολοφονίας του Fidel Castro (ουσιαστικά οι Αμερικανοί προσπαθούσαν να δολοφονήσουν τον Κουβανό ηγέτη από το 1960), δηλητηριάζοντας τη στολή κατάδυσης του Κουβανού προέδρου ακόμα και κυκλοφορώντας φωτογραφίες που τον έδειχναν νεκρό, αλλά χωρίς επιτυχία.

Η εμπειρία στη μάχη των Χοίρων απέδειξε στους Αμερικανούς πως δεν πρέπει να υποτιμούν τις πολιτειακές δυνατότητες του Fidel και την αποδοχή του απο το λαό , αλλά και πως αν ήθελαν αποτελέσματα έπρεπε να αξιολογήσουν τα επίπεδα στρατιωτικής ισχύος τους. Όμως ο πρόεδρος John Kennedy επεδίωκε μια μελλοντική επίθεση μεγάλου στρατιωτικού βελινεκούς , οπότε δεν ήταν σε θέση να προχωρήσει σε χρήση στρατιωτικής δύναμης στην παρούσα επιχείρηση.

Έτσι η *Mongoose* έληξε άδοξα.⁴⁹

---

⁴⁹ Munton Don, Welch David A., «The Cuban Missile Crisis», New York, Oxford University Press 2007, p.19

2.6 Το πυραυλικό σύστημα

Η ανάπτυξη των πυραυλικών συστημάτων, για την υπεράσπιση της Κούβας από πιθανή Αμερικανική επίθεση, απαιτούσε έναν ολοκληρωμένο συνδυασμό οπλικών δυνάμεων ισχυρό να αποκρούσει οποιαδήποτε σύγκρουση. Ο μόνος τρόπος να καταφέρουν οι Κουβανοί να ισοσταθμίσουν τη στρατιωτική τους δύναμη με αυτή των Αμερικανών ήταν να έχουν στην κατοχή τους πυρηνικά όπλα. Έτσι οι Σοβιετικοί αποφάσισαν να μεταφέρουν στο νησί, (με πρωτοβουλία του Khrushchev) πυραύλους (SAM) που διέθεταν πυρηνικές κεφαλές ικανές να χτυπήσουν το αμερικανικό στράτευμα.⁵⁰ Τα συγκεκριμένα πυρηνικά, είχαν την ικανότητα, σε αντίθεση με τα τακτικά πυρηνικά όπλα, να εξαφανίσουν ολόκληρες πόλεις. Γι' αυτό το λόγο ήταν απαραίτητη η συνοδεία και προστασία των πυρηνικών από ένα μεγάλο αριθμό στρατευμάτων.⁵¹

Για τη διεξαγωγή της επιχείρησης Anadyr, στάλθηκαν δεκάδες Σοβιετικά πλοία, που μετέφεραν πυραύλους αέρος – εδάφους (SAM), παράκτιους αμυντικούς (Soroka), ατάκτους με συμβατικούς ναυτικούς πυραύλους και πάνω από 5.000 Ρώσους τεχνικούς, στρατιωτικό προσωπικό, μεταφορικά μέσα, ηλεκτρονικά και οικοδομικά υλικά.⁵² Ο Khrushchev επρόκειτο να ανακοινώσει την ανάπτυξη πυρηνικών στα Ηνωμένα Έθνη μετά τη διεξαγωγή των ΗΠΑ για το Κογκρέσο το Νοέμβρη. Επομένως ο χρόνος ήταν εξ' αρχής περιορισμένος.⁵³

Όλο το Σεπτέμβριο τα πλοία μετέφεραν βομβαρδιστικά IL-28 και πυραύλους SAM. Η ίδια η ΕΣΣΔ δήλωνε δημόσια πως προσέφερε απλά όπλα και στρατιωτικά εφόδια στην Κούβα μόνο για αμυντικούς σκοπούς προκειμένου να βοηθήσει το νησί, ενώ δεν υπήρχε άλλος λόγος να σταλούν πυρηνικά οπουδήποτε αλλού. Τον Οκτώβριο ξεκίνησε ο Αμερικανικός αποκλεισμός. Όμως δίχως να το γνωρίζουν οι Αμερικανοί, είχαν ήδη

---

⁵⁰ Fursenko and Naftali, «One Hell of the Gamble», p 158-170

⁵¹ Munton Don, Welch David A., «The Cuban Missile Crisis», New York, Oxford University Press 2007, p.33

⁵² Allison Graham, Philip Zelikow, «Η κρίση της Κούβας, η ουσία της απόφασης», εκδόσεις Παπαζήση, 2006, σελ. 223

⁵³ Fursenko and Naftali, «One Hell of the Gamble», p 158-170

προλάβει να σταλούν πυρηνικές κεφαλές για τους MRBM, τους Sorka, τους IRBM, πυρηνικές κεφαλές μικρού βεληνεκού και πυρηνικές βόμβες.⁵⁴

Τα όπλα που κατάφεραν να φτάσουν στην Κούβα πριν την έναρξη του εμπόργκο που περιόρισε τον εξοπλισμό είναι τα εξής:

- 36 κινητοί πύραυλοι MRBM ,όλοι οι πύραυλοι που υπολόγιζαν οι Σοβιετικοί κατάφεραν να φτάσουν στην Κούβα. Είχαν ήδη σχεδιάσει έξι σημεία εκτόξευσης με ακτίνα 1.100 ναυτικά μίλια.(Μπορούσαν να χτυπήσουν Νέα Υόρκη, Σικάγο). Η απόδοσή τους ήταν 15 έως 70 φορές το ίδιο ισχυρή με την ατομική βόμβα .
- 24 πυρηνικές κεφαλές IRBM με ακτίνα δράσης 2.200 ναυτικά μίλια. Μόνο οι κεφαλές πρόλαβαν να φτάσουν στο νησί. Αν κατάφερναν ολόκληροι οι πύραυλοι να φτάσουν στην Κούβα και να γίνουν λειτουργικοί θα μπορούσαν να χτυπήσουν οποιαδήποτε πολιτεία των ΗΠΑ.
- 42 ασυναρμολόγητα βομβαρδιστικά IL-28 με τη δυνατότητα να ρίξουν πυρηνικές ή και συμβατικές βόμβες 3000 κιλών με ακτίνα 600 ναυτικών μιλίων και δυνατότητα επιστροφής στη βάση τους. Μέχρι το τέλος της κρίσης μόνο 7 είχαν συναρμολογηθεί πλήρως.
- 144 αντιαεροπορικοί πύραυλοι SAM με την ικανότητα να πλήξουν στόχους σε ύψος 80.000 ποδών και ακτίνα 30 ναυτικών μιλίων.
- 80 πύραυλοι Cruise με ακτίνα 40 ναυτικών μιλίων, απειλούσαν τα πλοία και τις αποβάσεις αμφίβιων δυνάμεων.
- 12 τακτικοί πυρηνικοί πύραυλοι LUNA με ακτίνα περίπου 20 ναυτικών μιλίων.Τοποθετήθηκαν με προωπική εντολή του Khrushchev, για απόκρουση ενδεχόμενης εισβολής.
- 12 ταχύπλοα KOMAR που ζύγιζαν 66 τόνους, είχαν μήκος 83 πόδια κι έφεραν 2 πυραύλους 20 ποδών με ακτίνα δράσης 10-15 ναυτικά μίλια.
- 42 αεροσκάφη MIG-21, εφοδιασμένα με πυραύλους αέρος και ταχύτητα 100 κόμβων στα 40.000 πόδια. Επίσης είχαν φτάσει και 10 MIG -15 και MIG-17 από τον Ιούλιο.

---

⁵⁴ Allison Graham, Philip Zelikow, «Η κρίση της Κούβας , η ουσία της απόφασης»,εκδόσεις Παπαζήση , 2006, σελ. 326-327

- 32 πύραυλοι Sorka με βεληνεκές 25 μιλίων.
- Σοβιετικά στρατεύματα. 4 βαρέως εξοπλισμένα μηχανοκίνητα συντάγματα ,με μον.αδες τεθωρακισμένων και 40.000 άνδρες .Οι Σοβιετικές χερσαίες δυνάμεις ήταν διάσπαρτες σε 4 βασικές εγκαταστάσεις.⁵⁵

Επικεφαλής των Σοβιετικών δυνάμεων στην Κούβα ήταν ο στρατηγός Isa Pliyev (αξιωματικός του Πυροβολικού), τον οποίο επέλεξε προσωπικά ο Khrushchev ακριβώς γιατί του είχε εμπιστοσύνη αλλά κυρίως γιατί δεν είχε καμία σχέση με τις δυνάμεις στρατηγικών πυραύλων και έτσι δεν θα κινούσε τις υποψίες των Αμερικανών. Ωστόσο ο Pliyev σαν βετεράνος δεν τα πήγαινε καλά με το επιτελείο του, γεγονός που δημιουργούσε προστριβές και κακό κλίμα.⁵⁶

Ο Khrushchev απαγόρευε οποιαδήποτε χρήση πυρηνικών όπλων χωρίς την έγκριση της Μόσχας .Όμως ο Pliyev ώντας βετεράνος του Στάλινγκραντ δεν δεχόταν περιορισμό στην εξουσία του κι έτσι σε περίπτωση αδυναμίας στην επικοινωνία με την Μόσχα ,ήταν πρόθυμος να αξιοποιήσει κάθε μέσο, συμπεριλαμβανομένων των πυρηνικών όπλων ,προκειμένου να αναχαιτίσει τον εχθρό. ⁵⁷

---

⁵⁵ Graham Allison, Philip Zelikow, «Η κρίση της Κούβας , η ουσία της απόφασης»,εκδόσεις Παπαζήση , 2006, σελ. 327-330 και Paterson Thomas G.,Merrill Denis, «Major Problems in American Foreign Relations, documents and essays»,United States of America: Cengage Learning, 2009, p.470

⁵⁶ Munton Don, Welch David A., «The Cuban Missile Crisis», New York, Oxford University Press 2007, p.37

⁵⁷ Munton Don, Welch David A., «The Cuban Missile Crisis», New York, Oxford University Press 2007, p.39-40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΥΒΑΣ

Η πυραυλική κρίση της Κούβας έμεινε στην ιστορία ως η θερμότερη στιγμή του Ψυχρού Πολέμου, ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση, αλλά και η πιο καθοριστική στιγμή της προεδρείας Kennedy. Αυτές τις 13 μέρες της κρίσης (όπως ονομάστηκε αργότερα η ετοιμοπόλεμη περίοδος κι έντονων συζητήσεων μεταξύ ΗΠΑ, Κούβας και Σοβιετικής Ένωσης), ο κόσμος βρέθηκε ένα βήμα μακριά από την έναρξη ενός πολέμου, όπου θα εμπλέκονταν οι δύο υπερδυνάμεις ΗΠΑ – ΕΣΣΔ. Ευτυχώς όμως, οι ίδιες επέλεξαν τι δρόμο της διπλωματίας και του συμβιβασμού προκειμένου να αποφύγουν την παγκόσμια καταστροφή.⁵⁸

Οι 13 μέρες της κουβανικής κρίσης ξεκινάνε με την ανακάλυψη Σοβιετικών πυραύλων στην Κούβα (16 Οκτωβρίου), και τερματίζονται με την απόφαση του Khrushchev γ' απόσυρση αυτών (28 Οκτώβρη '62). Σύμφωνα με τα λεγόμενα του McNamara η διαδικασία λήψης αποφάσεων τόσο στην Ουάσιγκτον, όσο και σε Μόσχα και Αβάνα χαρακτηρίστηκε από κακή πληροφόρηση, κακούς υπολογισμούς και κακή κρίση.⁵⁹

Επί της ουσίας, η κρίση ξεκίνησε 14 Οκτωβρίου του 1962 όταν ένα Αμερικανικό αναγνωριστικό αεροπλάνο, ανακάλυψε την παρουσία πυραυλικών βάσεων στην Κούβα, αντίστοιχες των Αμερικανικών βάσεων στα Τουρκοσοβιετικά σύνορα. Μετά την ανακοίνωση των ΗΠΑ για εκκίνηση (εμπορικού) εμπάργκο ενάντιων της Κούβας, η Σοβιετική Ένωση προχώρησε στην τοποθέτηση στρατευμάτων στην περιοχή, προφασιζόμενη την ενίσχυση της αμυντικής γραμμής της Κούβας.⁶⁰

Το φθινόπωρο του 1962 κατέφτασαν στην Κούβα περίπου 50.000 στρατεύματα εν πλώ. Τα πλοία που έρχονταν από τη Σοβιετική Ένωση μετέφεραν μεγάλο απόθεμα στρατιωτικού εξοπλισμού διακρίνοντας ανάμεσά τους, πυρηνικές βόμβες και μεσσαίου

---

⁵⁸ «Scholar: Cuban Missile Crisis 50 years ago holds lessons for presidential race», The voice of Russia

⁵⁹ Chang Laurence and Kornbluth Peter, «The Cuban Missile Crisis 1962 the 40th anniversary», The National Security Archive, The George Washington University

⁶⁰ «45th anniversary of the Cuban Missile Crisis», The voice of Russia

βεληνεκούς πυραύλους πυρηνικών κεφαλών. Η ΕΣΣΔ έστειλε στρατεύματα και πυραύλους στην «συμμαχική» Κούβα πιστεύοντας σε μια παγκόσμια νίκη του σοσιαλισμού. Η παρούσα στρατιωτική επιχείρηση πήρε από τους Σοβιετικούς το όνομα “Anadyr” και πραγματοποιήθηκε προκειμένου να υπερασπιστεί την Κούβα (όπως εκείνη ζήτησε) στηρίζοντας έτσι την προσπάθεια της γι’ανεξαρτησία. Βέβαια στην ουσία η ΕΣΣΔ απλά άδραξε την ευκαιρία να αντικρούσει τις ΗΠΑ ως αντίποινα για την τοποθέτηση πυρηνικών εξοπλισμών της (πύραυλοι Jupiter) στα Τουρκοσοβιετικά σύνορα νωρίτερα το 1961. Με την τοποθέτηση των Σοβιετικών πυραύλων οι δύο χώρες έφτασαν σε ισοδυναμία.⁶¹ Ήταν γνωστό για τους Αμερικανούς πως η τοποθέτηση πυραύλων Jupiter στα σύνορα της ΕΣΣΔ σε Τουρκία και Ιταλία το 1959 θα θεωρούνταν ως απειλή από τη Μόσχα. Σύμφωνα με αρχεία οι Jupiter έγιναν λειτουργικοί τον Απρίλη του 1962 γεγονός που πιθανόν οδήγησε το Khrushchev να παραθέσει ανάλογη πρόταση για τοποθέτηση όπλων στην Κούβα. Άλλες πηγές αναφέρουν ως πρωταρχικό κίνητρο των Σοβιετικών την προστασία της Κούβας από πιθανή αμερικανική εισβολή (βλ.operation Mongoose).⁶²

Ο Kennedy είχε θέσει το «χάσμα των πυραύλων» ως το βασικό θέμα της προεκλογικής του εκστρατείας ενάντια στον Nixon, κατηγορώντας τους Αμερικανούς πως επέτρεψαν στους Σοβιετικούς να πάρουν προβάδισμα.

Αντικειμενικά , ο μόνος τρόπος που είχαν οι Σοβιετικοί για να αντιμετωπίσουν τους Αμερικανούς ήταν να εγκαταστήσουν μηχανισμούς σε τοποθεσίες που θα μπορούσαν να πλήξουν τους Αμερικανικούς στόχους. Ο Khrushchev πίστευε πως η ενίσχυση της Σοβιετικής ισχύος βρισκόταν στους πυραύλους - που συχνά παρουσίαζε πως είχε στη διάθεσή του περισσότερους απ ‘ότι στην πραγματικότητα- , οι ΗΠΑ βέβαια γνώριζαν την αλήθεια λόγω των κατασκοπευτικών αεροπλάνων που διέθεταν.

Ο Khrushchev ρώτησε τους συμβούλους του για την τοποθέτηση πυραύλων, μετά την προσφορά του για στήριξη της Κούβας τον Απρίλιο. Βέβαια απότερος στόχος ήταν να πλήξουν τις ΗΠΑ από αμερικανικό έδαφος – χτύπημα στο μαλακό υπογάστριο των

---

⁶¹ «Cuba 20 years after Soviet pullout», The voice of Russia

⁶² Chang Laurence and Kornbluth Peter ,«The Cuban Missile Crisis 1962 the 40th anniversary», The National Security Archive, The George Washington University

ΗΠΑ- , μετά από τις αποτυχημένες προσπάθειες να τις πληξουν από το δικό τους. Αυτό που ουσιαστικά επιζητούσε η ΕΣΣΔ ήταν η ανάληψη ισχύος στο «στρατόπεδό» τους.⁶³

Αν οι Αμερικανοί , απέκλειαν ή επιτίθονταν στην Κούβα τότε ο Khrushchev θα έκανε το ίδιο στο Βερολίνο. Οι Ευρωπαίοι σύμμαχοι θα χρέωναν στις ΗΠΑ την απώλεια του Βερολίνου και η συμμαχία θα διαλυόταν με τους Σοβιετικούς μάλιστα να είναι οι νικητές. Μέσω της πυραυλικής ισχύος και της υπόθεσης του Βερολίνου ο Khrushchev θα πετύχαινε μια σύντομη και φθηνή αναβάθμιση της Σοβιετικής πυρηνικής δύναμης και θα οδηγούσε σε βελτίωση των σχέσεων των δύο υπερδυνάμεων.

Αμερικανοί διπλωμάτες από Μόσχα πρότειναν στρατιωτική επέμβαση με την υπόνοια πως ο Khrushchev μπορεί να χρησιμοποιήσει τους πυραύλους στην Κούβα για να επιτεθεί στις Δυτικές δυνάμεις στο Βερολίνο. Μετά τις αποδείξεις – η πρώτη πυρηνική αντιμετώπιση της ιστορίας – για την ύπαρξη πυραυλικών συστημάτων στην Κούβα , ο πρόεδρος Kennedy αφού αποφάσισε πως είναι επιτακτική ανάγκη οι πύραυλοι αυτοί να αποσυρθούν, συγκέντρωσε τους έμπιστους συμβούλους του , οι οποίοι συγκρότησαν την επιτροπή ExComm, σκοπός της οποίας ήταν να βρεί προτάσεις απομάκρυνσης των όπλων αλλά και να σκεφτούν τις πιθανές επιπτώσεις της εκάστοτε πρότασης.⁶⁴

Όλες σχεδόν οι δυνάμεις των ΗΠΑ βρίσκονταν σε επιφυλακή, έτοιμες για επίθεση σε λιμάνια οπλοστάσια, και πυραυλικές εγκαταστάσεις της Κούβας. Παρά τις προειδοποιήσεις όμως ο Khrushchev προχώρησε στην κατασκευή των βάσεων.

Καθ' όλη τη διάρκεια αυτή η ExComm αναλογιζόταν πιθανούς τρόπους αντίδρασης. Υπήρχαν 7 πιθανά σενάρια. i) να μην υπάρξει καμία αντίδραση από την αμερικανική πλευρά, ii) να απευθυνθούν στον ΟΗΕ και στον Οργανισμό Αμερικανικών Κρατών, iii) να προσφερθούν να αποσύρουν τους πυραύλους στην Τουρκία σε αντάλλαγμα την απόσυρση των πυραύλων στην Κούβα, iv) να στείλουν μυστικούς να

---

⁶³ Allison Graham, Zelikow Philip, «Η Κρίση της Κούβας , η ουσία της απόφασης», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2006, σελ. 189, 194

⁶⁴ «Forty years ago, the Cuban Missile Crisis», Kennedy Library Observes Fortieth Anniversary of Missile Crisis, Fall 2002, Vol.34, No3

διαπραγματευτούν με τον Castro, v) να κυρήξουν αποκλεισμό στο νησί vi) να επιτεθούν από αέρος στην Κούβα , iiiv) να εισβάλλουν στην Κούβα.⁶⁵

Το Πεντάγωνο σκεφτόταν να θέσει τέλος στην κρίση μέσω στρατιωτικής δράσης, βομβαρδίζοντας την Κούβα, όμως αμέσως μετά έμαθαν για την ύπαρξη πυρηνικού εξοπλισμού στην περιοχή και αντιλήφθηκαν πως μια τέτοια επίθεση θα οδηγούσε σε πυρηνικό όλεθρο⁶⁶. Η CIA αγνοούσε πως η ΕΣΣΔ είχε αναπτύξει στην νησιωτική περιοχή πυραύλους μέσης εμβέλειας, ενώ δεν γνώριζαν καν πως είχαν στη διάθεσή τους ήδη 35 LUNA πυρηνικά όπλα που θα μπορούσαν να καταστρέψουν οποιαδήποτε αμερικανική δύναμη ξηράς. Σε περίπτωση επέμβασης είχε τοποθετηθεί σε κοντινή απόσταση από τη βάση του Γκουαντάναμο πυρηνικό όπλο με στόχο να καταστρέψει τη βάση πρώτου περάσει οτιδήποτε την πύλη αυτής .⁶⁷

Ο Robert Kennedy ήδη από το Μάρτιο του 1962 εφιστούσε την προσοχή για την πιθανότητα εγκατάστασης Σοβιετικών βάσεων στην περιοχή. Για το λόγο αυτό οργάνωσε και τον Ιούλιο του 1962 την επιχείρηση Mongoose.

Καθώς οι πληροφορίες για φορτία που έφταναν στην Κούβα αυξάνονταν ο McCone πίεζε στις συσκέψεις για πιο επιθετική πολιτική, χρησιμοποιώντας ανάμεσα στ'άλλα επιχειρήματά του την πιθανότητα ανάπτυξης πυρηνικών πυραύλων . Οι περισσότεροι τον αγνοούσαν γιατί φοβόντουσαν πως μια πιθανή επίθεση στην Κούβα θα ήγειρε μια αντίστοιχη επίθεση στο Βερολίνο, ενώ ακόμα υπήρχε έντονη ανησυχία για τυχών επίθεση στους πυραύλους Jupiter, και συζητιόταν έντονα το ζήτημα απόσυρσής τους , πράγμα όμως δύσκολο εξαιτίας πολιτικών αιτιών. Βέβαια ομόφωνα συμφωνούσαν όλοι στο συμβούλιο πως η παρουσία τους ήταν άχρηστη. Ωστόσο, ο Kennedy ανησυχούσε για τις προβλέψεις McCone έτσι ζήτησε περισσότερη μελέτη των κινδύνων.⁶⁸

---

⁶⁵ «Forty years ago, the Cuban Missile Crisis», Kennedy Library Observes Fortieth Anniversary of Missile Crisis, National Archives, Fall 2002, Vol.34, No3

⁶⁶ «45th anniversary of the Cuban Missile Crisis», The voice of Russia

⁶⁷ Sherwin Martin J., «The Cuban Missile Crisis at 50: In Search of Historical Perspective one step from nuclear war» ,National Archives, Fall 2012, vol.44 No.2

⁶⁸ Allison Graham, Zelikow Philip, «Η Κρίση της Κούβας , η ουσία της απόφασης», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2006, σελ .481-483

Ο υπουργός εξωτερικών της Σοβιετικής Ένωσης διαβεβαίωσε για τον απλά αμυντικό χαρακτήρα των όπλων στην Κούβα.

Οι ΗΠΑ αρχικά έβλεπαν λίγα Σοβιετικά πλοία με μικρά φορτία όπλων να φτάνουν στην νησιωτική Κούβα. Αν και δεν το γνώριζαν το Presidium είχε εγκρίνει το αίτημα του νησιου για παροχή αμυντικών ,συμβατικών όπλων κι αποφάσισε να στείλει επιπλέον (χωρίς να είναι αίτημα του Castro ,παρ'ότι το δέχτηκε στην πορεία),πυραύλους εδάφους – αέρος (SAM). Ο Khrushchev σχεδίαζε να φτιάξει μια ναυτική βάση για υποβρύχια και πολεμικά , αλλά ανέστειλε την κατασκευή της για Σεπτέμβριο ,από φόβο μήπως τους καταλάβουν οι Αμερικανοί και διότι μετά τις δημόσιες προειδοποιήσεις του Kennedy δεν ήθελε να οξύνει τα πνεύματα.

Την τοποθέτηση των πυραύλων ακολούθησε βέβαια μια σειρά από παράδοξα. Οι Σοβιετικοί ακολούθησαν αυστηρά μέτρα προστασίας κατά τη μεταφορά των πυραύλων από την ΕΣΣΔ προς την Κούβα, αλλά κανένα μέτρο προφύλαξης για τυχόν από αέρος παρακολούθηση.Επιπλέον,το καμουφλάρισμα των πυραύλων έγινε μόνο μετά την ανακάλυψή τους από τους αντίπαλους Αμερικανούς. Η μυστική διαδικασία φόρτωσης ,εκφόρτωσης και μεταφοράς των πυραύλων υπήρξε μεγάλη «υπηρεσιακή» επιτυχία,αποτρέποντας τον εντοπισμό τους μέχρι τα σημεία εγκατάστασης.

Οι ομάδες συναρμολόγησης δεν είχαν στα εγχειρίδιά τους σχέδια καμουφλάζ γιατί δεν το έκαναν ποτέ στη Μόσχα.Επιπροσθέτως, το καμουφλάζ θα έκανε πιο δύσκολες τις συνθήκες για τους εργαζομένους, λόγω της ήδη αφόρητης ζέστης , ενώ στην περίπτωση που δούλευαν μόνο τη νύχτα οι διαδικασίες συναρμολόγησης θα καθυστερούσαν πολύ. Γι'αυτό η ομάδα δούλευε όπως ήξερε στους δικούς της ρυθμούς. Το μόνο που προκάλεσε αναταραχή ήταν το σοκ της αμερικανικής αποκάλυψης.Μάλιστα ο ίδιος ο Kennedy επισήμανε στον αρχηγό της CIA McCone πως αν δεν υπήρχαν οι αεροφωτογραφίες πιθανόν να μην τους εντοπίζανε.⁶⁹

Με την εξέλιξη που είχε πάρει το ζήτημα , η μόνη λύση για τον Αμερικανό πρόεδρο ήταν μια δυναμική απάντηση (εισβολή ή επίθεση) , η διπλωματική οδός φάνταζε πλέον

---

⁶⁹ Allison Graham, Zelikow Philip, «Η Κρίση της Κούβας , η ουσία της απόφασης», εκδόσεις Παπαζήση,Αθήνα 2006, σελ.485,498

ουτοπική λύση. Θα τον βάραιναν αργότερα επιπτώσεις τόσο προσωπικά (όπως με αμφισβήτηση της γνώμης , των δυνατοτήτων του), όσο και στην πολιτική του καριέρα (θα τον καθαιρούσαν). Οι σκέψεις γι αντιδράσεις ποίκιλαν . Πολλοί ήταν υπέρ μιας αεροπορικής επίθεσης , είτε στοχευμένα στους πυραύλους ,είτε οπουδήποτε στην περιοχή .Ο Robert Kennedy όμως υπογράμμισε πως μια κατάσταση αντίστοιχη με εκείνη του Pearl Harbor δεν θα έχριζε αποδοχής. Η απάντηση τελικά όπου βρέθηκε να συμφωνεί η πλειοψηφία ήταν εκείνη του αποκλεισμού (με περιορισμό στα Σοβιετικά φορτία) και της διαπραγμάτευσης.

Στις 22 Οκτώβρη 1962 ο πρόεδρος Kennedy με ένα μακροσκελή λόγο προς το έθνος ίσως τον σημαντικότερο της καριέρας του ανακοίνωσε την ανακάλυψη Σοβιετικών πυραύλων στην περιοχή της Κούβας , κι επίσης διακήρυξε στρατιωτικό αποκλεισμό εφοδίων εν πλω προς την Κούβα, θεωρώντας το ως περιορισμένη δράση και ιδανική λύση τουλάχιστον για αρχή. Επιπρόσθετα , στο λόγο του κατηγόρησε ευθέως την ΕΣΣΔ για διπροσωπία και απειλή της παγκόσμιας ειρήνης. – υπογραμμίζοντας πως οποιαδήποτε εχθρική πράξη της Κούβας θα λαμβάνεται ως υποκινούμενη κίνηση της ΕΣΣΔ-. Η απόφαση γι'αυτή την ανακοίνωση πάρθηκε μετά από εβδομάδες διαβουλεύσεων. Εάν οι φωτογραφίες λαμβάνονταν αργότερα, το εμπάργκο που σταμάτησε τα φορτία με πυρηνικές κεφαλές δεν θα είχε την ίδια αξία, ενώ ο Khrushchev θα επιτύγχανε στο σχέδιό του. Η παρούσα κατάσταση που εντέλλει ευνόησε τις ΗΠΑ οφειλόταν στην οργάνωση και τους μηχανισμούς της Αμερικανικής αντικατασκοπίας.

Μόλις ο Khrushchev έμαθε πως ο Kennedy ετοίμαζε ομιλία προς το έθνος πανικοβλήθηκε σκεπτόμενος στιγμιαία (ευτυχώς) μέχρι και να παραδώσει τον έλεγχο των πυρηνικών όπλων στην Κούβα. Τελικά όμως αυτό αποφεύχθηκε και η Μόσχα αφού καθυσηχάστηκε πως δεν πρόκειται να πραγματοποιηθεί τουλάχιστον για την ώρα εισβολή στην Κούβα απάντησε αρνητικά στις Αμερικανικές αξιώσεις , ενώ παράλληλα σκεφτόταν να προβεί σε αντίστοιχη απάντηση στο θέμα του Βερολίνου. Η απόφαση των ΗΠΑ γι'αποκλεισμό ουσιαστικά ήταν μια πράξη προκειμένου να δωθεί χρόνος στη

Μόσχα να αποχωρήσει μαζί με τους πυραύλους χωρίς να ταπεινωθεί. Επιπροσθέτως χωρίς επίθεση στην Κούβα ,αποκλείεται και μια επίθεση στο Βερολίνο⁷⁰.

Ο αποκλεισμός, θεωρείται κατά την διεθνή νομοθεσία πράξη πολέμου (act of war) και όπως ήταν αναμενόμενο η ανακοίνωση επιβολής του συνοδεύτηκε από την διεθνή κατακραυγή. Βρετανικές ,Γαλλικές και Κινεζικές εφημερίδες τάχθηκαν με το μέρος της Κούβας από την επόμενη κιόλας μέρα, κρατώντας μάλιστα κάποιες επιφυλάξεις για την αυθεντικότητα των φωτογραφιών που παρουσίασε η CIA. Η Γερμανία στάθηκε ο μόνος σύμμαχος των Αμερικανών,φοβούμενοι βέβαια όποια αντίδραση των Σοβιετικών στο Βερολίνο.Από 29 Οκτώβρη όμως και οι Γαλλικές εφημερίδες τάσσονται υπέρ των ΗΠΑ,ανακαλώντας μάλιστα τις όποιες αμφιβολίες τους.

Ο Khrushchev με τηλεγράφιμά του στον Αμερικανό πρόεδρο στέλνει την απάντηση του για το ζήτημα του αποκλεισμού της Κούβας ,το οποίο καταγγέλει ως «πειρατική πρακτική», ικανή να οδηγήσει τα πράγματα σε πόλεμο.Το γράμμα αυτό συνοδεύεται κι από ένα ακόμα μήνυμα από τη Μόσχα το οποίο καταστούσε σαφές ότι βλέποντας την κατάσταση αντικειμενικά θα καταλάβουν πως είναι μονόδρομος για την Σοβιετική Ένωση να αγνοήσει τις απαιτήσεις των Αμερικανών και να αντιληφθούν την καραντίνα ως επιθετική πράξη, ωθώντας τα Σοβιετικά πλοία να την αγνοήσουν.⁷¹

Το τηλεγράφημα Khrushchev προκάλεσε μεγάλη ανησυχία στις ΗΠΑ . Ο πρόεδρος Kennedy έδωσε εντολή για έντονότερη ετοιμότητα των στρατιωτικών δυνάμεων, και η χώρα περνάει σε κατάσταση DEFCON2 ⁷² για πρώτη (καταγεγραμμένη) φορά. – Η Κατάσταση Αμυντικής Ετοιμότητας ,διακρίνεται σε πέντε στάδια. Το πέμπτο είναι το χαμηλότερο και είναι αυτό που ισχύει και σε περιόδους ειρήνης.Το τέταρτο χαρακτηρίζεται από έντονη αντικατασκοπεία και μέτρα εθνικής ασφάλειας. Στο τρίτο τα όπλα βρίσκονται σε ετοιμότητα και η επικοινωνία μεταξύ των τριών στρατιωτικών σωμάτων (στρατός, αεροπορία, ναυτικό) πραγματοποιείται μέσω κωδικοποιημένων μηνυμάτων.Στο δεύτερο στάδιο η στρατιωτική ετοιμότητα βρίσκεται ένα βήμα πριν το

---

⁷⁰ Allison Graham, Zelikow Philip, «Η Κρίση της Κούβας , η ουσία της απόφασης», εκδόσεις Παπαζήση,Αθήνα 2006, σελ.198-211,483,485,498,501,505

⁷¹ Μίχος Νίκος, «Κρίση πυραύλων : Οι 13 θερμές μέρες του Ψυχρού Πολέμου», Αθήνα,Οκτώβριος 2015

⁷² Defense readiness Condition/ Κατάσταση Αμυντικής Ετοιμότητας

μέγιστο σημείο. Το πρώτο στάδιο ενεργοποιείται μόνο όταν η χώρα πρόκειται να δεχτεί επίθεση⁻⁷³.

Την επόμενη κιόλας μέρα ο μηχανισμός του εμπάργκο δοκιμάζεται. Ένα Σοβιετικό φορτηγό καταφέρνει να περάσει , ενώ άλλο ένα αφού ελέγχεται, του δίνεται άδεια να συνεχίσει προς την Κούβα. Την ίδια μέρα η CIA ενημερώνει πως συνεχίζονται οι διαδικασίες ανάπτυξης των πυραύλων. Ο Kennedy δίνει εντολή για να ετοιμαστεί ένα αεροσκάφος με πυρηνική κεφαλή ,υπογραμμίζοντας ωστόσο στην ExComm πως όποια εισβολή στην Κούβα θα είχε ως μοναδικό της στόχο την απομάκρυνση των πυραύλων. Παραταύτα ,προσπαθούσε να δώσει χρόνο στο σχέδιο του αποκλεισμού, προκειμένου να αποφευχθεί όποια ,ένοπλη σύρραξη.

Ο Hernesto Che Guevara μάλιστα είχε τοποθετηθεί για το εν λόγω συμβάν σχολιάζοντας: « Μια κατά μέτωπο επίθεση στην Κούβα θα σήμαινε πυρηνικό πόλεμο. Οι Αμερικανοί μιλούν για τέτοια επιθετικότητα σαν να μην γνωρίζουν ή να μην θέλουν να παραδεχτούν αυτό το γεγονός. Δεν έχω καμία αμφιβολία ότι θα έχαναν έναν τέτοιο πόλεμο ».⁷⁴

---

⁷³ <https://defconwarningsystem.com>

⁷⁴ Ερνέστο Τσε Γκεβέρα, Οκτώβριος 1962

Уважаемый господин Президент,

Получил Ваше письмо от 23 октября, ознакомился с ним и отвечаю Вам.

Представьте себе, господин Президент, что мы поставили бы Вам те ультимативные условия, которые Вы поставили как своей акцией. Как бы Вы реагировали на это? Думаю, что Вы возмущались бы таким шагом с нашей стороны. И это было бы нам понятно.

Поставив нам эти условия, Вы, господин Президент, бросили нам вызов. Кто Вас просил делать это? По какому праву Вы это сделали? Наши связи с Республикой Куба, как и отношения с другими государствами, независимо от того, какое это государство, касаются только двух стран, между которыми имеются эти отношения. И если уж говорить о карантине, упоминаемом в Вашем письме, то его, как это принято в международной практике, могут устанавливать только государства по договоренности между собой, а не какая-то третья сторона. Существуют, например, карантин на сельскохозяйственные товары и продукты. Но в данном случае речь идет совсем не о карантине, а о гораздо более серьезных вещах, и Вы это сами понимаете.

Его Превосходительству
господину Джошу Ф.Кеннеди,
Президенту Соединенных Штатов Америки
г.Вашингтон

(Το τηλεγράφημα του Khrushchev προς τον Kennedy στο οποίο του κοινοποιεί την άποψη του πως ο αποκλεισμός αποτελεί πράξη πολέμου , και μέσω αυτού η Αμερική βυθίζει τον κόσμο σε έναν παγκόσμιο πόλεμο πυρηνικών πυραύλων).

Η ανάπτυξη των Σοβιετικών δυνάμεων δεν θεωρήθηκε τόσο στρατιωτικό , όσο πολιτικό πρόβλημα.⁷⁵ Αποτελούσε επίσης πρόβλημα διατήρησης της ενότητας της συμμαχίας. Οι επιπτώσεις της αδράνειας θα ήταν ανυπόφορες για τις ΗΠΑ στο εσωτερικό της. Τυχών προσφυγή στον ΟΗΕ θα είχε πολλά μειονεκτήματα . Ο Khrushchev θα ζητούσε εγγυήσεις για την εξίσωση απειλής των Σοβιετικών πυραύλων στην Κούβα , με τους αμερικανικούς σε Τουρκία και Ιταλία. Ακόμα η ΕΣΣΔ μπορούσε να ασκήσει βέτο σε οποιαδήποτε απόφαση του ΟΗΕ , κερδίζοντας έτσι χρόνο να κάνει τους πυραύλους της λειτουργικούς. Ο Kennedy όμως δεν πίστευε πως ήταν καιρός για παραχωρήσεις που πιθανότερα θα κλώνιζαν τις σχέσεις με τους Ευρωπαίους συμμάχους ,δείχνοντας πως οι ΗΠΑ θα θυσίαζαν την ασφάλεια αυτών για το ίδιο συμφέρον .Αντ'αυτού επέλεξε να κατηγορήσει δημόσια τη Μόσχα.⁷⁶

Η κατάσταση εκτραχύνθηκε όταν τέσσερα σοβιετικής προέλευσης υποβρύχια εντοπίστηκαν στην περιοχή του εμπάγκο .Κανείς εξ' Αμερικής δεν γνώριζε πως καθένα από αυτά είχε μια πυρηνική τορπίλλη 15 κιλοτόνων την οποία οι καπετάνιοι είχαν εξουσιοδότηση να χρησιμοποιήσουν. Ένας εκ των καπετάνιων μάλιστα , ώντας πεπεισμένος πως δέχεται επίθεση ετοιμαζόταν να εξαπολύσει την τορπίλλη κατά των εχθρών.Ευτυχώς τελευταία στιγμή η ενέργειά του αυτή αναβλήθηκε, ειδάλλως οι συνέπειες θα ήταν καταστροφικές⁷⁷.

Εάν τα U2 πετούσαν λίγες εβδομάδες νωρίτερα πάνω από την κουβανική περιοχή ,θα είχαν ανακαλύψει τους πυραύλους και οι ΗΠΑ θα κέρδιζαν πολύ περισσότερο χρόνο να σκεφτεί εναλλακτικούς τρόπους δράσης, πρωτού ενεργοποιηθούν οι πύραυλοι και κρατούν αυτοί τα ηνία της κατάστασης. Εάν πάλι ανακαλύπτονταν λίγο αργότερα ακόμα και το εμπάγκο θα ήταν άστοχο καθώς οι πύραυλοι θα ήταν ήδη στην Κούβα και οι IRBM , αλλά και οι MRBM θα ήταν έτοιμοι για εκτόξευση.

---

⁷⁵ Stephen Rosskamm Shalom, « The Cuban Missile Crisis and Liberal Foreign Policy» ,Z magazine, June 1988, PP. 69,80

⁷⁶ Allison Graham, Zelikow Philip, «Η Κρίση της Κούβας , η ουσία της απόφασης», εκδόσεις Παπαζήση,Αθήνα 2006, σελ.210-213

⁷⁷ Sherwin Martin J., «The Cuban Missile Crisis at 50: In Search of Historical Perspective one step from nuclear war» ,National Archives, Fall 2012, vol.44 No.2

Η Κούβα ήταν η αχίλλειος πτέρνα της κυβέρνησης Kennedy, εξαιτίας της αποτυχημένης επιχείρησης στον Κόλπο των Χοίρων (Απρίλης '61) η οποία ήγειρε αμφιβολίες τόσο για την ορθή κρίση του, όσο και για τους συμβούλους του. Η προαναφερθήσα αποτυχημένη επιχείρηση έκανε την κοινή γνώμη να νομίζει την Κούβα ένα σοβαρό κίνδυνο για την ασφάλεια των ΗΠΑ και αποζητούσε την αποτροπή Castro. Παράλληλα η αποτυχία εισβολής εμφάνιζε τον Kennedy αναποφάσιστο. Παρολ'όλο που κυριαρχούσε η άποψη πως οι Σοβιετικοί πυραυλοι δεν θα άλλαζαν τις στρατιωτικές ισορροπίες, μια ανεμπόδιστη αποδοχή αυτών θα ήταν πολιτικά αναπόδεκτο για τον πρόεδρο. Η κυβέρνηση Kennedy παρουσίαζε αρχικά ως πιο αποτελεσματική λύση την απομόνωση Castro από την υπόλοιπη Λατινική Αμερική, όμως κάποιoi, ιδίως αντιπολιτευτικοί, θεώρησαν αυτή την πρόταση ως πολιτική απραξίας και ζητούσαν αποκλεισμό ή εισβολή.⁷⁸

Οι Σοβιετικοί προς έκπληξη των Αμερικανών πρότειναν να τερματίσουν την κρίση εάν οι ΗΠΑ δέχονταν να αποσύρουν τους πυραύλους τους από την Τουρκία. Οι ΗΠΑ όμως αρνήθηκαν (δημόσια) γιατί ήθελαν να εξευτελίσουν τους Σοβιετικούς τους αντιπάλους κι όχι να υποκύψουν στις απαιτήσεις τους. Ο Kennedy απέρριψε την πρόταση Khrushchev σχετικά με τη διαπραγμάτευση των πυραύλων της Τουρκίας (22 Οκτώβρη). Σε περίπτωση αντίδρασης της Μόσχας (ίσως στο Βερολίνο) ο Kennedy θα απαντούσε εντείνοντας το εμπάργκο της Κούβας στα πετρελαιοειδή καταστρέφοντας την Κουβανική οικονομία.⁷⁹

Με πρωτοβουλία του Khrushchev ξεκίνησε μια ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ των δύο ηγετών. 26 Οκτωβρίου ο Σοβιετικός ηγέτης στέλνοντας προσωπική επιστολή στον Kennedy του προτείνει την απομάκρυνση των πυραύλων, αφού πρώτα εκείνος εγγυηθεί πως δεν θα εισβάλλει στην Κούβα και θα διακόψει και τον αποκλεισμό. - Αυτές ήταν και οι μόνες απαιτήσεις του Κουβανού ηγεμόνα Fidel Castro επιπρόσθετα και την επιστροφή της βάσης στο Γκουαντάναμο.⁸⁰

---

⁷⁸ Graham Allison, Philip Zelikow, «Η Κρίση της Κούβας, η ουσία της απόφασης», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2006, σελ.501

⁷⁹ Roskamm Shalom Stephen, « The Cuban Missile Crisis and Liberal Foreign Policy», Z magazine, June 1988, PP. 69,80

⁸⁰ «Scholar: Cuban Missile Crisis 50 years ago holds lessons for presidential race», The voice of Russia

Την επόμενη μέρα (27 Οκτώβρη) ο Αμερικανός πρόεδρος δέχεται ένα δεύτερο μήνυμα από Μόσχα όπου ο Khrushchev αλλάζει τους όρους της συμφωνίας προσθέτοντας στους ήδη υπάρχοντες, την υπόσχεση απόσυρσης των πυραύλων Jupiter από τα σύνορά τους. Στην ουσία έλεγε στον πρόεδρο πως σε περίπτωση που εισβάλλει στην Κούβα ,θα εισβάλλει κι αυτός στην Τουρκία και η σύγκρουση θα κλιμακωθεί. Αυτή η προσφορά από τη μεριά της ΕΣΣΔ όμως ανακοινώθηκε δημόσια, και οι Τουρκία έσπευσε να απορρίψει την πρόταση,όταν ακόμα οι Αμερικανικές αρχές ανέλυναν τις περιπτώσεις. Η εμπλοκή ωστόσο, της Τουρκίας στη συζήτηση έφερνε νέα προβλήματα γιατί ενέπλεκε τη Νατοϊκή συμμαχία και συνεπώς την ενότητα αυτής. Έτσι ο Kennedy βρέθηκε αντιμέτωπος με ένα μεγάλο κι επικίνδυνο συνάμμα δίλλημα. Μετά από πολύωρες διαβουλεύσεις αποφασίστηκε και στάλθηκε στη Μόσχα ,όπως και στον τύπο μήνυμα όπου η κυρίαρχη αρχή των ΗΠΑ αγνόησε το Σοβιετικό αίτημα αρχικά που αφορούσε την Τουρκία απαντώντας μόνο στο πρώτο μήνυμα.⁸¹ Πιο συγκεκριμένα έλεγε: «Το πρώτο που πρέπει να γίνει είναι να σταματήσουν οι εργασίες στις βάσεις των επιθετικών πυραύλων κι όλων των οπλικών συστημάτων στην Κούβα, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν επιθετικά, και να καταστούν ανενεργά υπό την εποπτεία του ΟΗΕ». Σχετικά με το θέμα της Τουρκίας έλεγε μόνο : «εάν η παραπάνω πρόταση γίνει αποδεκτή , το αποτέλεσμα αυτής της διευθέτησης που θα επιφέρει γενική ηρεμία, θα μας επιτρέψει να εργαστούμε προς μια γενικότερη συμφωνία σχετικά με άλλους εξοπλισμούς ,όπως προτείνετε με τη δεύτερη επιστολή σας που δώσατε στη δημοσιότητα».⁸²

Στις 27 Οκτώβρη έγινε άλλο ένα γεγονός που θα μπορούσε να βάλει σε κίνδυνο τις διαπραγματεύσεις. Αυτό ήταν η κατάρρευση ενός U2 που πέραγε πάνω από την Κούβα και τον εναέριο χώρο της ΕΣΣΔ .Μετά απ'αυτό ο Castro πίεζε το Khrushchev να κινηθεί εναντίων των ΗΠΑ προφασιζόμενος μια επικείμενη εισβολή τις επόμενες ώρες. Στις 28 Οκτώβρη το μήνυμα του Kennedy καταφτάνει στη Μόσχα και ο Khrushchev ανακοινώνει μέσα από επείγον ραδιοφωνικό μήνυμα πως αποφάσισε την απομάκρυνση των πυραύλων από την Κούβα και ταυτόχρονα το τέλος της κρίσης. Οι Αμερικανοί πέτυχαν το στόχο τους .

---

⁸¹ «Forty years ago, the Cuban Missile Crisis», Kennedy Library Observes Fortieth Anniversary of Missile Crisis, National Archives, Fall 2002, Vol.34, No3

⁸² May & Zelikow, «The Kennedy Tapes», σελ.604

Η απόφαση των Σοβιετικών σύμφωνα και με αναλυτές ήταν ορθή καθώς οι αντίπαλοι υπερτερούσαν κατά πολύ στρατιωτικά , και σε μια πιθανή σύγκρουση στην Καραϊβική θα μπορούσαν να απειλήσουν με πυρηνικό όλεθρο την ΕΣΣΔ. Το σχέδιο του αποκλεισμού επίσης θεωρείται από τις πιο επιτυχημένες κινήσεις του Kennedy εφόσον έδειξε τον αποφασιστικό χαρακτήρα των ΗΠΑ, με περιορισμένη χρήση βίας .Ο αποκλεισμός αποτέλεσε για τον πρόεδρο ίσως το βασικότερο εργαλείο πίεσης και διαπραγμάτευσης.⁸³ Ο λαός βέβαια ζητούσε ακόμα αποδείξεις για την απόσυρση των πυραύλων που όμως ο Kennedy δεν διέθετε παραμόνο το λόγο του Khrushchev και τη συνεχή πληροφόρηση για την οργή της Κούβας και της Κίνας προς την ΕΣΣΔ θεωρώντας την υποχώρησή της προδοσία. Εντός της κυβερνήσεως Kennedy υπήρχαν έντονες διαφωνίες ως προς τη λήξη της κρίσης, γιατί η επίλυση θα περιόριζε τις προσπάθειες των ΗΠΑ για ανατροπή του Castro, όμως ο πρόεδρος προτίμησε να χαλαρώσει τα ηνία στη συμφωνία με την Κούβα.⁸⁴

Η Δευτέρα 29 Οκτωβρίου , ήταν η μέρα ανακούφησης τόσο για την Αμερική , όσο και για τον κόσμο γενικότερα που ζούσε με κομμένη την ανάσα ,αναμένοντας την έναρξη ενός θνησιγενούς πυρηνικού πολέμου. Εκείνη την ημέρα οι δύο υπερδυνάμεις αποφάσισαν την απομάκρυνση των πυραύλων. Βέβαια η συμφωνία απαιτούσε αρκετό χρόνο για να εφαρμοστεί.

Το αρχικό σχέδιο προέβλεπε την επίβλεψη της διαδικασίας αποσυρμού των πυραύλων από ειδικούς επιθεωρητές των Ηνωμένων Εθνών, αίτημα που όμως ο Castro αρνήθηκε.Ο Κουβανός ηγέτης δεν είχε καμία εμπιστοσύνη στους Αμερικανούς αντιπαλους ,και πίστευε ακόμη πως θα μπορούσαν να επιχειρήσουν μια μη αναμενόμενη εισβολή.Την ίδια λοιπόν μέρα (29/10) ο Fidel παρουσιάζει τα αιτήματά του σε «πέντε σημεία» . Ζήτησε δηλαδή από τις ΗΠΑ: i) να σταματήσουν τις παραβιάσεις του εναέριου χώρου της Κούβας ,ii) να σταματήσουν το οικονομικό εμπάργκο κατά του νησιού, iii) να διακόψουν τις προσπάθειες που θέλουν την ανατροπή του ίδιου (Castro) και του καθεστώτος του, iv) να αποτρέψουν τις πειρατικές επιθέσεις και τέλος v) να

---

⁸³ Allison Graham, Zelikow Philip, «Η Κρίση της Κούβας , η ουσία της απόφασης», εκδόσεις Παπαζήση,Αθήνα 2006, σελ.536-538

⁸⁴ Chang Laurence and Kornbluth Peter ,«The Cuban Missile Crisis 1962 the 40th anniversary», The National Security Archive, The George Washington University

απομακρυνθούν από τη ναυτική βάση στο Γκουαντάναμο. Φυσικά, η Αμερική αγνόησε ολοκληρωτικά τις απαιτήσεις του Castro.⁸⁵

Ο Κουβανός ηγέτης, έπειτα από την περιφρόνηση των ΗΠΑ, αρνήθηκε την επιθεώρηση της διαδικασίας πυραυλικής απεγκατάστασης προκειμένου να κάνει έκδηλη τη δυσαρέσκειά του, και για να διαφυλάξει το νησί από περαιτέρω ταπείνωση. Σε συνάντηση με τον U Thant⁸⁶ ο Castro αρνήθηκε κάθε πρόταση για εποπτεία. Έτσι οι ΗΠΑ υποχρεώθηκαν να εποπτεύουν τις Σοβιετικές εργασίες με τεχνικά μέσα, παρακολουθώντας τους είτε από αέρος, είτε από θαλάσσης, έως ώτου τα Σοβιετικά πλοία απομακρυνθούν οριστικά από το λιμάνι της Κούβας. Άλλη μια συνεργασία με την ΕΣΣΔ, καθώς οι Σοβιετικοί στρατιώτες μετά την απομάκρυνση τους από την Κούβα αφαιρούσαν τους μουσαμάδες που κάλυπταν τους πυραύλους προκειμένου να γίνουν αντιληπτοί από τα αμερικανικά αναγνωριστικά. Βέβαια η απομάκρυνση των SS4 και SS5 δε σήμανε την απομάκρυνση όλων των όπλων. Οι Σοβιετικοί εκμεταλλεύτηκαν το γεγονός πως ο Kennedy δεν απαίτησε την απομάκρυνση όλων των πυρηνικών όπλων, έτσι άφησαν πίσω τους 100 πυρηνικά όπλα μικρού βεληνεκούς τα οποία δεν αντελήφθησαν ούτε οι αναγνωριστικές πτήσεις των ΗΠΑ.⁸⁷

Βάση μιας προγενέστερης συμφωνίας μεταξύ Μόσχας και Αβάνας τα εναπομείναντα όπλα πέρασαν στα χέρια της Κουβανικής κυβέρνησης. Παρ'όλα αυτά όμως λόγω της μεγάλης εχθρότητας του Fidel προς τις ΗΠΑ, κι επειδή οι Σοβιετικοί φοβόντουσαν πως ίσως μελλοντικά δεν μπορούσαν να τον ελέγξουν, προφασίστηκαν μια δικαιολογία κι απέσυραν και τα τελευταία όπλα 1 Δεκέμβρη 1962.⁸⁸

Ο Khrushchev διατήρησε τη μυστικότητα σχετικά με τη συμφωνία που έκανε με τον Kennedy ώστε να αποσύρει τους αμερικανικούς πυραύλους από την Τουρκία. Μετά από μέρες έντονων διπλωματικών επαφών, οι πύραυλοι αποσυρμολογήθηκαν και μέσα σε 3 εβδομάδες απομακρύνθηκαν από την περιοχή της Κούβας. Ο Λευκός Οίκος με τη σειρά

---

⁸⁵ Munton Don, Welch David A., «The Cuban Missile Crisis», New York, Oxford University Press 2007, p.85

⁸⁶ Αναπληρωτής Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών

⁸⁷ Munton Don, Welch David A., «The Cuban Missile Crisis», New York, Oxford University Press 2007, p.86-87

⁸⁸ Lindsay James M., «The Water 's Edge, TWE Remembers: Secret Soviet Tactical Nuclear Weaponsin Cuba (Cuban Missile Crisis, a Coda)», October 29,21012

του έδωσε τέλος στο εμπάργκο ,ενώ μερικούς μήνες αργότερα απομακρύνθηκαν αντίστοιχα οι Αμερικανικοί πύραυλοι από την περιοχή της Τουρκίας.

Η κρίση διήρκησε συνολικά 38 ημέρες. Ωστόσο δίδαξε σε όλους πως απαιτείται να επιτευχθούν συμβιβασμοί ,ειδικά σε μια διαπραγμάτευση περί πυραυλικών συστημάτων.

Ο πόλεμος την περίοδο της κρίσης αποφεύχθηκε για δύο λόγους – και η ExComm δεν συνέβαλε σε κανέναν- i) Ο Khrushchev δεν ήθελε πόλεμο , απλά επεδίωκε να προστατέψει την κυβέρνηση Castro αποτρέποντας κι όχι πολεμώντας τις ΗΠΑ. «Any fool can start a war» έλεγε . ii) ο Kennedy κι όχι η ExComm ήθελε να δώσει μια ορθώς πολιτική λύση στον Khrushchev,με προοπτική λύσεων εκτός μάχης. Επέμενε να δουν την κρίση από τη μεριά του ηγέτη της Μόσχας.(Επρεπε να προστατέψει τη φήμη της ΕΣΣΔ ιδίως προς τις άλλες Λατινικές χώρες.⁸⁹

Καθ'όλη τη διάρκεια της κρίσης βέβαια, έγιναν πολλά λάθη και παρεξηγήσιμες ενέργειες απ'όλα τα στρατόπεδα που εύκολα θα μπορούσαν να πυροδοτήσουν ένα πόλεμο. Κατά τη διάρκεια της κρίσης γαι παράδειγμα, αμερικανοί αξιωματούχοι παρεμήνευσαν κάποιες στρατιωτικές και πολιτικές κινήσεις του Κρεμλίνου, αλλά στην πραγματικότητα δεν κρυβόταν κάποια πρόθεση από μεριάς Khrushchev. Επίσης εν αγνοία του Λευκού Οίκου, αξιωματούχοι της CIA και του αμερικανικού στρατού πραγματοποιούσαν κατά την περίοδο των διαπραγματεύσεων,απειλητικές επιχειρήσεις (όπως αποστολή μυστικών ομάδων σαμποτάζ στην Κούβα), οι οποίες σαφώς παρερμηνεύτηκαν από Σοβιετικούς κι από Κουβανούς.

Υπήρξαν κι άλλα επικίνδυνα περιστατικά όπως η εκτροπή του αμερικανικού αεροπλάνου (που αναφέρθηκε παραπάνω) στη Σοβιετική περιοχή,την καμπή της κρίσης . Ο συνδυασμός αυτόνομων στρατιωτικών και συγκεκριμένων δράσεων προέβαλε πολλά παρερμηνευμένα στρατιωτικά και πολιτικά μηνύματα .Οι παραπάνω απεικονίσεις

---

⁸⁹ Sherwin Martin J., «The Cuban Missile Crisis at 50: In Search of Historical Perspective one step from nuclear war» ,National Archives, Fall 2012, vol.44 No.2

αποτελέσαν αργότερα ένα μοντέλο «διαχείρισης κρίσεων» απαντώντας πάνω στο ερώτημα ,κατά πόσο οι διεθνείς κρίσεις μπορούν να διευθετηθούν.⁹⁰

Μέχρι το καλοκαίρι του 1963 οι Αμερικανικές απόπειρες κατά του Castro συνεχίζονταν. Η CIA 1960-1965 η CIA αποπειράθηκε να τον σκοτώσει 8 φορές. Ο πρώην επικεφαλής των κουβανικών μυστικών υπηρεσιών Fabian Escalante, σε ντοκιμαντέρ αναφέρει πως συνολικά οι απόπειρες δολοφονίες κατά του Castro ήταν 638! Το ζήτημα των Jupiter αν και δεν σχολιάστηκε δημόσια δεν ξεχάστηκε,αντίθετα οι ΗΠΑ προκειμένου να πείσουν τους συμμάχους του NATO για την απόσυρσή τους ,πρότειναν τη δημιουργία μιας νέας πολυεθνικής πυρηνικής δύναμης στα πλαίσια του NATO. Έτσι σε ένα κλίμα ευορίας για την διπλωματική επιτυχία ,η Τουρκία δέχτηκε τη απόσυρση των Jupiter σε αντάλλαγμα του νέου μηχανισμού. Οι Jupiter αποσύρθηκαν τον Απρίλιο του 1963.⁹¹

Ο πιθανός πυρηνικός αρμαγεδόνας (1962) επηρέασε τον Ψυχρό Πόλεμο για 27 χρόνια μέχρι την πτώση του τοίχους του Βερολίνου(όπου εγκαινιάστηκε μια νέα πυρηνική εποχή)⁹². Μετά το πέρας της Καραϊβικής κρίσης υπογράφηκε η πρώτη διεθνής συμφωνία « Μη Διάδοσης Όπλων Μαζικής Καταστροφής».⁹³

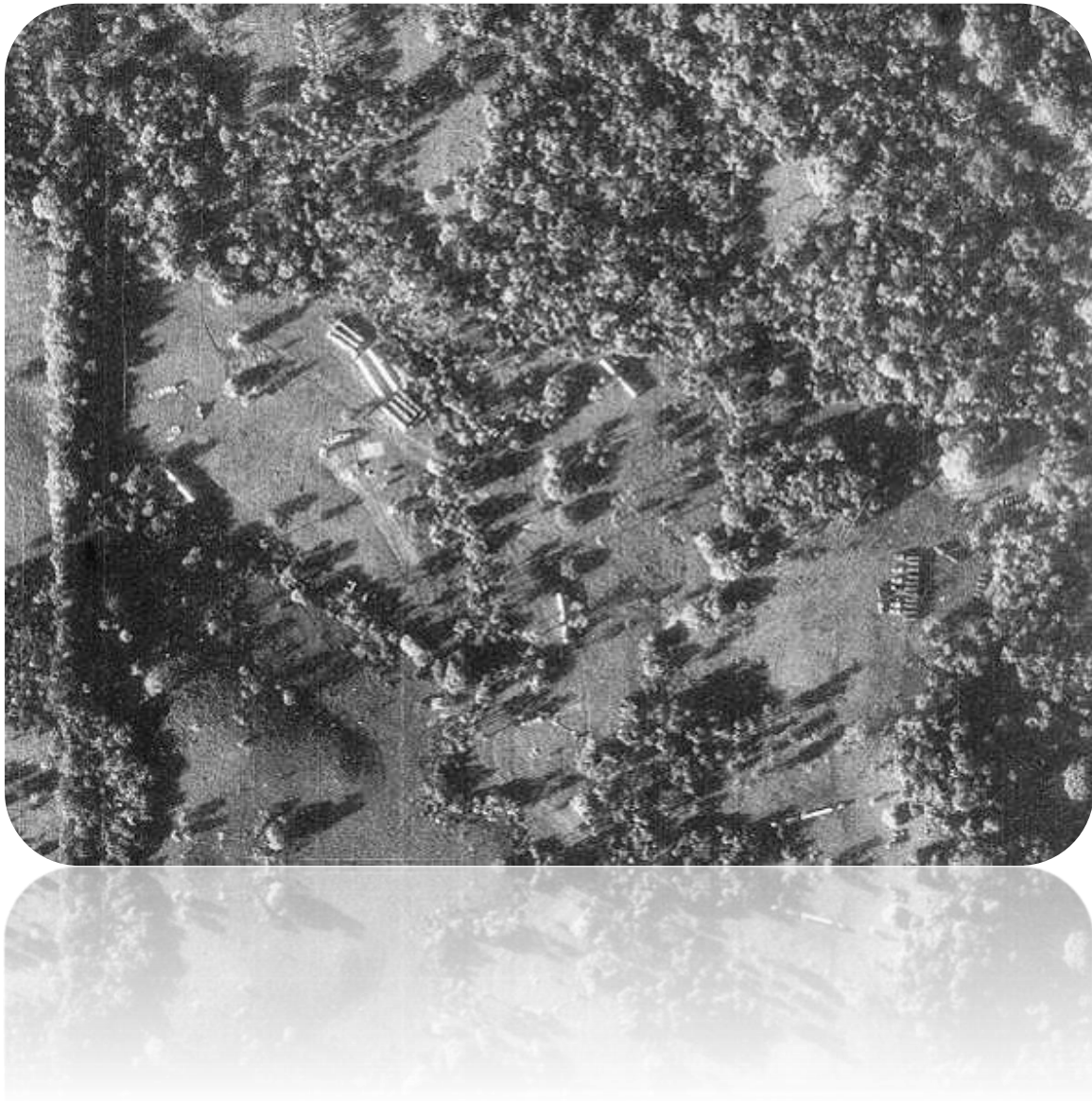
---

⁹⁰ Chang Laurence and Kornbluth Peter ,«The Cuban Missile Crisis 1962 the 40th anniversary», The National Security Archive, The George Washington University

⁹¹ Allison Graham, Zelikow Philip, «Η Κρίση της Κούβας , η ουσία της απόφασης», εκδόσεις Παπαζήση,Αθήνα 2006, σελ.541-544

⁹² Sherwin Martin J., «The Cuban Missile Crisis at 50: In Search of Historical Perspective one step from nuclear war» ,National Archives, Fall 2012, vol.44 No.2

⁹³ «45th anniversary of the Cuban Missile Crisis», The voice of Russia

(Φωτογραφία των U2 αεροπλάνων ,όπου αποκάλυψαν τις πυραυλικές βάσεις της Σοβιετικής Ένωσης στην Κούβα).

(Συνάντηση ΤΖ. Κέννεντι, Νικήτα Khrushchev στη Βιέννη 06/03/1961 – 06/04/1961).
Photograph of President

3.2 Τα αποτελέσματα της Κρίσης

Φαινομενικά ο νικητής της κρίσης βγήκε ο Kennedy, κι όχι ο Khrushchev, αυτό όμως γιατί εμεινέ μυστική η υποχώρηση του Αμερικανού προέδρου στο θέμα της απόσυρσης των πυραύλων στην περιοχή της Τουρκίας. Το μόνο που γνώριζε η κοινή γνώμη ήταν πως οι σοβιετικοί πύραυλοι αποσυναρμολογήθηκαν κι επέστρεψαν πίσω στην ΕΣΣΔ. Αυτό το γεγονός μάλιστα προκάλεσε δυσμενείς συνέπειες στη δημόσια εικόνα του Khrushchev ,καθώς παρουσιάστηκε παγκοσμίως, αδύναμος τόσο πολιτικά ,όσο και διπλωματικά, ενώ παράλληλα του απονεμείθηκε ο ρόλος του ηττημένου της διαμάχης. Η κατάληξη αυτής της σύγκρουσης ίσως να ήταν και η αφορμή που εξόθησε τον πρόεδρο της Σοβιετικής Ένωσης να εγκαταλήψει την εξουσία δυο χρόνια αργότερα. Ο Castro αντιθέτως ισχυροποιήθηκε στην Κούβα , ώντας πλέον σίγουρος πως μια Αμερικανική εισβολή ήταν απίθανη.

Αναλύοντας ωστόσο το παραπάνω συμβάν με μια άλλη οπτική ,ο πραγματικός νικητής της σύγκρουσης εμφανίζεται να είναι ο Nikita Khrushchev.Το σχέδιο τοποθέτησης πυραύλων στην Κούβα ήταν δικό του αποκύημα, και βασικό στόχο μοιάζει να είχε εξ'αρχής να πιέσει τους Αμερικανούς και να τους αναγκάσει να αποδεχτούν τις προτάσεις του ,δηλαδή την απόσυρση των όπλων τους από τις συνορεύουσες με την Σοβιετική Ένωση περιοχές Τουρκία , αλλά και Ιταλία.Αυτός ήταν και ο κύριος λόγος που η Σοβιετική κυβέρνηση δέχτηκε με σχετική ευκολία να αποσύρει τους πυραύλους της από το νησί.Οι ΗΠΑ διέθεταν υπεροπλία και μπορούσαν να απειλήσουν με πυρηνικό όλεθρο την ΕΣΣΔ.Ο Khrushchev μετά το αμερικανικό διάβημα του αποκλεισμού είχε τρεις εναλλακτικές: i) να κρατήσει τα σοβιετικά πλοία μακριά αποφεύγοντας μια σύγκρουση, ii) να δεχτεί τον αποκλεισμό επιτρέποντας στους αμερικανούς τον έλεγχο των πλοίων και των φορτίων του, iii) να αψηφήσει τον αποκλεισμό και να προκαλέσει τις ΗΠΑ σε χρήση βίας. Ο Σοβιετικός ηγέτης λοιπόν, γνωρίζοντας τις δυνατότητες που διέθετε η χώρα του , και ότι το αποτέλεσμα μιας συμβατικής σύγκρουσης θα ήταν αρνητικό για τη Μόσχα επέλεξε να προβεί σε υποχώρηση.⁹⁴ Οι πύραυλοι δηλαδή δεν αποσύρθηκαν λόγω του αποκλεισμού καθ'αυτού , αλλά λόγω της απειλής επιδρομής και

---

⁹⁴ Allison Graham, Zelikow Philip, «Η Κρίση της Κούβας , η ουσία της απόφασης», εκδόσεις Παπαζήση,Αθήνα 2006, σελ.222-235

απόβασης. Το εμπάργκο έδωσε απλά στους Σοβιετικούς το χρόνο να συνειδητοποιήσουν την αμερικανική αποφασιστικότητα για την απομάκρυνση των πυραύλων, και ότι ήταν διατεθειμένοι να κλιμακώσουν την ένταση.

Κοινό σημείο μεταξύ των ηγετών των δύο υπερδυνάμεων που εμπλέκονταν στην κατάσταση ήταν το γεγονός πως προσπάθησαν να βρεθεί ειρηνική και διπλωματική λύση στο πρόβλημα, αποφεύγοντας να εμπλακούν σε στρατιωτικές συρράξεις κι αντιπαραθέσεις. Λαμβάνοντας υπ' όψη τις επιθετικές διαθέσεις των υπολοίπων μελών των δύο κυβερνήσεων, τα πράγματα θα μπορούσαν να είχαν πάρει άσχημη τροπή. Πολλές φορές βέβαια τα πράγματα εκτραχήθηκαν κι έφτασαν στο χείλος της πυρηνικής σύγκρουσης. Όμως χάρη στις αμοιβαίες υποχωρήσεις των δύο αντιμαχόμενων πλευρών τα χειρότερα αποφεύχθηκαν. Δεν είναι άσχετη με την στάση των δύο πολιτικών, άλλωστε, η δημιουργία από την επομένη της κρίσης μιας ανοιχτής τηλεφωνικής γραμμής από το Κρεμλίνο απευθείας στο Οβάλ Γραφείο γνωστό και ως «κόκκινο τηλέφωνο».⁹⁵

Πολλοί αναλυτές κι ερευνητές που ασχολήθηκαν με την προαναφερθήσα κρίση αργότερα, συμπέραναν πως η κρίση των πυραύλων ήταν που ώθησε τις ΗΠΑ στον πόλεμο του Βιετνάμ στην Ινδοκίνα, όπου η διαμάχη των ασιατικών κρατών ξέσπασε την ίδια περίοδο με τα γεγονότα στην Κούβα. Οι περιπτώσεις αυτές δεν διαφέρουν και πολύ μεταξύ τους. Οι ΗΠΑ σαν άλλωτε, έδωσαν τη συγκατάθεσή τους για ένα πραξικόπημα στο Νότιο Βιετνάμ, που είχε ως στόχο την ανατροπή του προέδρου Diem, το οποίο στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία. Μετά όμως αρνούνται να παραδώσουν το Βιετνάμ στους κομμουνιστές κι έτσι εγκαινιάζεται ένας από τους πιο αιματηρούς πολέμους στην ιστορία.⁹⁶

Παραθέτοντας τα λόγια του αντιπροέδρου του σοβιετικού υπουργικού συμβουλίου Anastas Mikoyan προς τον υπουργό εξωτερικών των ΗΠΑ Dean Rusk: «Εσείς οι Αμερικανοί πρέπει να καταλάβετε τι σημαίνει η Κούβα για εμάς τους παλιούς

---

⁹⁵ Allison Graham, Zelikow Philip, «Η Κρίση της Κούβας, η ουσία της απόφασης», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2006, σελ.230-234

⁹⁶ Μίχος Νίκος, «Νικητές και ηττημένοι της κρίσης των πυραύλων», 30 Οκτώβρη 2015

μπολσεβίκους. Περιμέναμε μια ζωή κάποια χώρα να γίνει κομμουνιστική χωρίς τον Ερυθρό Στρατό. Συνέβη στην Κούβα και μας έκανε να αισθανθούμε και πάλι νέοι».

3.3 Η συμφωνία Μη Διάδοσης Όπλων Μαζικής Καταστροφής.

Βασικός οδηγός της εξέλιξης που πήρε η πυραυλική κρίση στην Κούβα, ήταν τα πυρηνικά όπλα και οι επιπτώσεις οποιασδήποτε χρήσης τους. Όσο λοιπόν αναφορά αυτόν τον τομέα ,καλό θα ήταν να εξετάσουμε τα κίνητρα που οδήγησαν στην πυρηνικοποίηση των κρατών,προκειμένου να κατανοήσουμε περισσότερο τη σημαντικότητα και την επικινδυνότητα της κατοχής και χρήσης πυρηνικών εξοπλισμών. Οι πρώτοι που απέκτησαν πυρηνικά όπλα ήταν οι ΗΠΑ, η Σοβιετική Ένωση , το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία και η Κίνα (όλες μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας).

Αρχικά , τα πυρηνικά αντιμετωπίζονταν σαν συμβατικά όπλα,-αντί για 1000 βόμβες, ρίχνω μια πυρηνική πολλαπλάσιας ισχύος -. Μετά όμως από τα γεγονότα στη Χιροσίμα , και αφού είδαν όλοι τις ολέθριες, καταστροφικές συνέπειες που μπορεί να επιφέρει η χρήση τους η χρησιμότητά τους περιορίστηκε στην ΜΗ ΧΡΗΣΗ τους.Απέκτησαν αποτρεπτική λειτουργία. Ένα λογικό κίνητρο πυρηνικοποίησης των κρατών είναι η ασφάλεια ή ανασφάλεια γι'αποτροπή χρήσης αυτών από τους αντιπάλους, αλλά συνάμα, η ισχύς και το κύρος που συνοδεύει την κατοχή των πυρηνικών (γνώση της τεχνολογίας). Ο κόσμος διακρίνεται στους έχοντες (NWS)⁹⁷ και μή έχοντες πυρηνικά (NNWS)⁹⁸.Αυτό συνεπάγεται ανισορροπία ισχύος. Αξίζει να υπενθυμίσουμε επίσης την άποψη πως τα πυρηνικά είναι πολιτικά χρήσιμα για την «Διατήρηση της Παγκόσμιας Ειρήνης».

Η κρίση των πυραύλων της Κούβας κατέστησε σαφές πόσο δύσκολο ήταν να επιτευχθεί επικοινωνία ανάμεσα στις δύο πλευρές και πόσους κινδύνους αυτό επιφύλαζε. Αυτή ήταν η αιτία που τις οδήγησε να επικοινωνούν μέσω δημοσίων μηνυμάτων . Επιδιώκοντας λοιπόν αμφοτέροι να περιοριστεί ο μεταξύ τους ανταγωνισμός το 1963 προχώρησαν στην σύναψη μιας διεθνούς συμφωνίας μη διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής.Ούτως ή αλλιώς η ανάγκη προκειμένου να βρεθούν νέοι τρόποι προστασίας και διαφύλαξης τόσο των πυρηνικών όπλων , όσο και των πυρηνικών-ραδιενεργών υλικών (πλουτώνιο,

---

⁹⁷ Nuclear Weapons State

⁹⁸ Non Nuclear Weapons State

ουράνιο),είχε γίνει πλέον επιτακτική⁹⁹. Σύμφωνα με την παραπάνω συμφωνία απαγορεύονταν οι πυρηνικές δοκιμές κάτω από το νερό, στο διάστημα και στην ατμόσφαιρα.¹⁰⁰

Οι δύο χώρες επωφελήθηκαν από τη συμφωνία απαγόρευσης δοκιμών των πυρηνικών όπλων. Η συνθήκη ,είχε ακόμα συμβολικό χαρακτήρα ,καθώς σηματοδοτούσε τη βελτίωση των σχέσεων των ΗΠΑ και της Σοβιετικής Ένωσης. Ο Kennedy μάλιστα υπογράμμισε « η Συνθήκη αυτή μπορεί να σημάνει ένα βήμα προς την παγκόσμια ύφεση και προς ευρύτερους τομείς ύφεσης». Επιπροσθέτως, η συμφωνία αυτή λειτουργούσε ως μηχανισμός που απαγόρευε στις χώρες που το προσυπόγραφαν να προχωρήσουν σε πυρηνικές δοκιμές ,περιορίζοντας συνεπώς και την εξάπλωση των πυρηνικών όπλων.Μια βασική ακόμα απόρροια της προαναφερόμενης συμφωνίας ήταν επίσης ,η προστασία του περιβάλλοντος ,από τη ρύπανση της ατμόσφαιρας λόγω των ραδιενεργών υλικών . ΗΠΑ και Σοβιετική Ένωση κατάφεραν να αναβαθμίσουν μέσω της συμφωνίας το διεθνή τους γόητρο , γεγονός που επιβεβαιώνει η μεγάλη συμμετοχή των κρατών σ'αυτή τη συνθήκη.¹⁰¹

---

⁹⁹ Bunn Matthew, Malin Martin B., Roth Nickolas, Tobey William H., «Preventing Nuclear Terrorism, Continuous Improvement Or Dangerous Decline?», March 2016, Harvard Kennedy School

¹⁰⁰ Καρβουναράκης Θεοδόσιος , « Ο Ψυχρός Πόλεμος: Μια διεπιστημονική προσέγγιση», Αθήνα ,Εκδ. Σιδέρης ,2012,σελ.117

¹⁰¹ Κουσκουβέλης Ηλίας Ι., «Θεωρία Διεθνών Σχέσεων στον Ψυχρό Πόλεμο: Αποτροπή και Πυρηνική στρατηγική», Αθήνα, εκδ. Ποιότητα 2007 ,σελ.217-223

3.4 Σχέσεις μεταξύ των χωρών μετά το τέλος της κρίσης

ΚΟΥΒΑ-ΗΠΑ

Ακόμα και μετά το πέρας την πυραυλικής κρίσης του 1962 , οι σχέσεις των δύο χωρών (ΗΠΑ και Κούβας) δεν καλυτέρεψαν. Η οικονομική και διπλωματική απομόνωση της Κούβας αποτέλεσε τη βασική πολιτική γραμμή της Αμερικής απέναντι στο νησί, ακόμα και μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης.

Το 1965 ο Fidel Castro ιδρύει επισήμως το Κομμουνιστικό Κόμμα της Κούβας. Κατά την περίοδο 1965-1973 πάνω από 100.000 κουβανοί εγκαταλείπουν τη χώρα με προορισμό τις ΗΠΑ, μέσω μικρών σκαφών από τα λιμάνια του νησιού, ή μέσω των λεγόμενων «πτήσεων ελευθερίας» επί προεδρίας Τζόνσον και Νίξον.¹⁰² Τη δεκαετία του 1970 ο Castro κινήθηκε στη διεθνή σκηνή ως εκπρόσωπος των αντι-ιμπεριαλιστικών κυβερνήσεων του Τρίτου Κόσμου. Ειδικότερα, παρείχε στρατιωτική βοήθεια στις φιλοσοβιετικές δυνάμεις ,στις περιοχές της Ανγκόλας, Αιθιοπίας, Υεμένης καθώς και σε άλλες αφρικανικές και μεσανατολικές χώρες. Η οικονομική εξάρτηση της Κούβας από την Σοβιετική Ένωση είχε γίνει πλέον ασφυκτική. Μέχρι το 1980 πάνω από 125.000 κουβανοί είχαν φύγει ,αναζητώντας ένα καλύτερο μέλλον στο ΗΠΑ¹⁰³. Αν και το 1977 ο τότε αμερικανός πρόεδρος Jimmy Carter προσπάθησε να βρεί τρόπους να λύσει τις διμερείς διαφορές που χώριζαν τις δυο χώρες, το 1980 με διάγγελμα του ο πρόεδρος Reagan καθιστά ξεκάθαρο πως η στάση των ΗΠΑ προς την Αβάνα δεν πρόκειται να αλλάξει.

Η πτώση της Σοβιετικής Ένωσης 1990-1991 λόγω τις σχεδόν ολικής οικονομικής εξάρτησης του νησιού από αυτή ,αποτέλεσε τεράστιο πλήγμα για την Κουβανική οικονομία. Μάλιστα η κυβέρνηση Castro ανακοίνωσε περιορισμό στην κατανάλωση – ιδιαίτερα της ενέργειας – προκειμένου να βρεθεί τρόπος να αντιμετωπιστούν οι δυσκολίες, «periodo especial» . Η Κούβα βρήκε νέα οικονομική στήριξη στο πρόσωπο την Κίνας, (αν και η Κούβα τάχθηκε με τη Σοβιετική Ένωση στο Σινο-Σοβιετικό σχίσμα

---

¹⁰² «Κούβα –Ηπα :το χρονικό των 55 χρόνων έντασης», Δεκέμβριος 2014, εφημερίδα Τα Νέα

¹⁰³ «ΗΠΑ- ΚΟΥΒΑ: Η ιστορία μιας ολέθριας σχέσης», Δεκέμβριος 2014, εφημερίδα Η καθημερινή

τη δεκαετία του 1960). Επιπλέον ο πρόεδρος Chaves της Βενεζουέλας, και Morales της Βολιβίας συμπλήρωσαν το γκρούπ των νέων συμμάχων του νησιού καθ'ότι ήταν χώρες με σημαντική εξαγωγή πετρελαίου και αερίου.

Η Ουάσιγκτον ενέτεινε το εμπάργκο το 1992 με το νέο νόμο περί «αποκατάστασης της δημοκρατίας της Κούβας»¹⁰⁴, και το 1996 με τον Bill Clinton να υπογράφει το νόμο «Helms/Barton» ,βάση του οποίου το εμπάργκο δεν πρόκειται να αρθεί έως ότου η Κούβα διεξάγει ελεύθερες και ανόθευτες εκλογές και μεταβεί σε δημοκρατία, απομακρύνοντας τον Castro από την εξουσία. Βέβαια σταδιακά έγιναν κάποιες αναπροσαρμογές όσο αναφορά το εμπορικό εμπάργκο ,ώστε να επιτρέπεται η εξαγωγή ιατρικών προμηθειών και γεωργικών προϊόντων από την Αμερική στο νησί.¹⁰⁵

Τον Οκτώβριο του 2000 ο Fidel Castro υπογράφει με τον Hugo Chaves το «Convenio Integral de Cooperacion» ,μια διμερή εμπορική συμφωνίας βάσει της οποίας το Καράκας θα στέλνει καθημερινά 53.000 βαρέλια πετρέλαιο στην Αβάνα, και η Κούβα αντίστοιχα θα στέλνει γιατρούς. Η συμφωνία αυτή , αποτελούσε μια συμμαχία ενάντια στις καπιταλιστικές χώρες του δυτικού ημισφαιρίου.¹⁰⁶ Το 2008 ο Fidel Castro αποσύρεται από την εξουσία και τη θέση του στη διαδοχή παίρνει ο αδερφός του Raul Castro.

Στις 17 Δεκέμβρη 2014 ο αφροαμερικανός πρόεδρος Barack Obama και ο Κουβανός ηγέτης Raul Castro ανακοινώνουν επισήμως πως οι ΗΠΑ και η Κούβα θα αποκαταστήσουν τους διπλωματικούς τους δεσμούς για πρώτη φορά μετά από 50 χρόνια. Ο Obama συμφώνησε για περαιτέρω χαλάρωση της οικονομικής πολιτικής και του περιορισμού ταξιδιών από και προς την Κούβα. Η Κούβα με τη σειρά της δέχτηκε να απελευθερώσει 53 φυλακισμένους που οι ΗΠΑ όρισε ως πολιτικούς κρατούμενους.¹⁰⁷ Το 2015 οι δύο χώρες άνοιξαν ξανά τις πρεσβείες η μία στην χώρα της άλλης. Σύμφωνα με τις αλλαγές που ανακοίνωσε ο Πρόεδρος των ΗΠΑ, θα υπάρχει μια αυξημένη ικανότητα στους Αμερικανούς πολίτες να συναλλάσσονται με Κουβανούς πολίτες στις

---

¹⁰⁴ «The US Embargo Against Cuba: Its Impact on Economic and Social Rights», Amnesty International ,Σεπτέμβριος 2009

¹⁰⁵ Renwick Danielle, «US-Cuba Relations», Council on Foreign Affairs,September 2016

¹⁰⁶ «Κούβα –Ηπα :το χρονικό των 55 χρόνων έντασης», Δεκέμβριος 2014, εφημερίδα Τα Νέα

¹⁰⁷ Jaffe Alexandra and Labott Elise ,«Obama: Isolating Cuba hasn't worked», CNN, December 17, 2014

επιχειρήσεις, περιλαμβανομένων και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της Κούβας. Επιπλέον, επιτράπη στις τράπεζες των ΗΠΑ και είναι πλέον σε θέση να ανοίξουν λογαριασμούς πίστωσης σε τράπεζες της Κούβας.¹⁰⁸

---

¹⁰⁸ «First take: Key points from the President's announcement on Cuba Sanctions», PwC Financial Services Regulatory Practice, December, 2014

ΚΟΥΒΑ – ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Αντίθετα με τις ΗΠΑ , κατά τη ψυχροπολεμική περίοδο η Κούβα διατήρησε σημαντικούς πολιτικούς ,οικονομικούς και στρατιωτικούς δεσμούς με την ΕΣΣΔ, ενώ οι καλές σχέσεις διατηρήθηκαν και μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης.

Μετά το τέλος της κρίσης, τον Ιούνιο 1963 ο Castro έκανε μια ιστορική επίσκεψη στη Σοβιετική Ένωση . Γυρνώντας πίσω στη Κούβα ο Fidel μίλησε για το σταθμό υδροηλεκτρικής ενέργειας στη Σιβηρία, αλλά και για την ανάπτυξη της Σοβιετικής γεωργικής παραγωγής, τονίζοντας έτσι την ανάγκη να αξιοποιήσουν και οι ίδιοι την Σοβιετική εμπειρία που αφορούν την επίλυση εμποδίων προς τη σοσιαλιστική οικοδόμηση. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του ο Castro ήρθε σε διαπραγμάτευση με τον Khrushchev περί νέας συμφωνίας στο εμπόριο της ζάχαρης και την εκμάθηση νέων μεθόδων καλλιέργειας προκειμένου να προβούν σε αύξηση των εξαγωγών ζάχαρης.¹⁰⁹

Παρ'όλες τις στενές σχέσεις μεταξύ Κούβας και ΕΣΣΔ , υπήρχαν ακόμα πολλά εμπόδια ανάμεσά τους. Ο Fidel είχε αναπτύξει πολύ στενές επαφές με την Δημοκρατία της Κίνας ,γεγονός που ενέτεινε τη Σινο-Σοβιετική σύγκρουση ,και κάνοντας αισθητή την πρόθεση του Κουβανού ηγέτη να κρατήσει ουδέτερη στάση σ'αυτή τη διαμάχη και να αναπτύξει επαφές με όλα τα σοσιαλιστικά κράτη¹¹⁰. Το 1968 οι καλές σχέσεις μεταξύ Μόσχας και Αβάνας επιβεβαιώθηκαν όταν ο Castro κατήγγειλε την Τσέχικη επανάσταση . Η κυριαρχία της Τσεχοσλοβακίας βοήθησε την κουβανική οικονομία , καθώς οι Σοβιετικοί την αποζημίωσαν για στηρίξη της με επιπλέον δάνεια και αυξημένη εξαγωγή πετρελαίου.¹¹¹ Το 1972 με την είσοδο της Κούβας στο CMEA¹¹² η Μόσχα απέκτησε μεγαλύτερη επιρροή στην οικονομία του νησιού, επενδύοντας μάλιστα μεγάλα ποσά στον εκμοντερνισμό της βιομηχανίας του¹¹³. Το 1985 υπολογίζεται πως από το σύνολο των εμπορικών συναλλαγών του νησιού πάνω από το 70% βασιζόταν στη Σοβιετική Ένωση. Οι δύο χώρες συναργάστηκαν επίσης σε καινοτομίες στον τομέα της

---

¹⁰⁹ «Material on Soviet- Cuban Relations», released document

¹¹⁰ «Cuba:Elections and Events 1960-1970», official website of the University of San Diego

¹¹¹ Castro Fidel, «Castro cmmments on Czechoslovakia crisis», August 1968, FBIS

¹¹² Council of Mutual Economic Aid

¹¹³ Binns Leroy A. , «The Demise of the Soviet Empire and its Effects on Cuba», Caribbean Quarterly, p.41-43

τεχνολογίας, του αθλητισμού, της επιστήμης, αλλά και της εκπαίδευσης. Παραταύτα, κατά την περίοδο Gorbachev οι σχέσεις των δύο χωρών είχαν ήδη αρχίσει να ψυχραίνονται, μέχρι την πτώση της ΕΣΣΔ το 1991.¹¹⁴

Το πρόγραμμα «Perestroika» που επέλεξε να εφαρμόσει ο Gorbachev ως μεταρρυθμιστική πολιτική, περιορίσε την ικανότητα της Σοβιετικής να ανταποκριθεί στις οικονομικές τις υποχρεώσεις προς την Κούβα.¹¹⁵ Οι πολιτικές Gorbachev για να διορθώσει τα λάθη στη χώρα και το πρόγραμμα perestroika, έφεραν εντέλει εκ διαμέτρου τα αντίθετα αποτελέσματα, οδηγώντας στην επίλυση των Κουβανο-Σοβιετικών σχέσεων. Με επίσκεψη του στην Κούβα, ο Gorbachev προσπάθησε να πείσει τον Castro να δει με θετικό πρόσημο τις πολιτικές αναθεώρησης που προωθεί, με το πρόσχημα πως θα επιρρεάσει θετικά και την Κουβανική οικονομία. Οι σχέσεις των δύο χωρών ξεκίνησαν να φθείρονται ιδιαίτερα μόλις επέστρεψε ο πρόεδρος στη Μόσχα.

Μέχρι το 1990 ήταν εξαιρετικά δύσκολο για την Σοβιετική Ένωση να ανταπεξέλθει στις οικονομικές υποχρεώσεις της προ την Κούβα. Αυτό το γεγονός ώθησε την κυβέρνηση Castro να στραφεί αλλού για επενδύσεις και εμπορικές συναλλαγές. Πάνω σ' αυτό που καλούμε «μηδενική επιλογή», η κυβέρνηση Castro κατά την περίοδο 1990-1991 πέτυχε δασμολογικές συμφωνίες προκειμένου να ενισχύσει τις εισαγωγές κι εξαγωγές του. Έδωσε στους δυνητικούς του συνεργάτες, περισσότερη αυτονομία, φορολογικά κίνητρα, σε μια προσπάθεια να διανθίσει την οικονομία της χώρας δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στη φαρμακευτική βιομηχανία και τον τουρισμό.¹¹⁶ Σημείο τομής για τις σχέσεις (εμπορικές τουλάχιστον) των δύο χωρών, ήταν η συμφωνία του 1990 που έθεσε τη ζάχαρη στην τιμή της παγκόσμιας αγοράς. Βήμα που είχε ως στόχο τη σταδιακή ανεξαρτητοποίηση της Κούβας, από την ΕΣΣΔ.¹¹⁷

---

¹¹⁴ Bain Mervin J., «Cuba-Soviet Relations in the Gorbachev Era», *Journal of Latin American Studies*, p.37

¹¹⁵ Pavlov Yuri, «Movement in Opposite Directions», *Soviet-Cuban Alliance 1959-1991*, New Brunswick, p.112

¹¹⁶ Binns Leroy A., «The Demise of the Soviet Empire and its Effects on Cuba», *Caribbean Quarterly*, p.41-43

¹¹⁷ Bain Mervin J., «Cuba-Soviet Relations in the Gorbachev Era», *Journal of Latin American Studies*, p.37

Η διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991 είχε άμεση και καταστροφική επίδραση στην Κούβα. Ήδη από το 1990 – έως και σήμερα- η νησιωτική χώρα είχε αναπτύξει στενές σχέσεις με άλλες Λατινογενείς γείτονες χώρες. Η Κούβα ώντας πλέον το μόνο μαρξιστικό κράτος στη Δύση, δεν μπορούσε να διατηρήσει πλέον το πολιτικό της στάτους. Το τέλος του κομμουνισμού στην Ευρώπη είχε ως αποτέλεσμα και την παύση των Κουβανο-Σοβιετικών σχέσεων , συνάμα με την οικονομική δυσπραγία και απομόνωση της Κούβας. Ωστόσο, στη σύγχρονη εποχή ,όπου η Σοβιετική Ένωση δείχνει να αναγεννάται από τις στάχτες της ,δεν φαίνεται να ξεχνά τους παλιούς της φίλους και συμμάχους.Μάλιστα ο Ρώσος πρόεδρος Vladimir Putin υποστήριξε το αίτημα της Κούβας για άρση του Αμερικανικού εμπάργκο, ενώ με τη σειρά της η Κούβα τάχθηκε στο πλευρό της Ρωσίας στον πόλεμο της Νότιας Οσσετίας.Την περίοδο 2008-2009 οι δύο χώρες υπέγραψαν μια σειρά από οικονομικές συμφωνίες που τις θέλουν να συνεργάζονται ξανά για θέματα ενέργειας,υγείας ,εκπαίδευσης και νέων τεχνολογιών. ¹¹⁸

---

¹¹⁸ Μιχάλης Διακαντώνης,«Οι ΗΠΑ, η Κούβα και οι "συμπληγάδες"της ρωσικής διπλωματίας στη Λ.Αμερική»,Μάρτιος 2016, Liberal

ΗΠΑ-ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΈΝΩΣΗ

Το τέλος της πυραυλικής κρίσης έδειξε στο φιλελεύθερο κοινό , πως οι ΗΠΑ είχαν τη δυνατότητα να κάνουν πράγματα που δεν μπορούσαν οι άλλες χώρες. Το 1970 ο ίδιος ο Henry Kissinger εμπόδισε τη Σοβιετική Ένωση από το να φέρει στρατηγικά υποβρύχια στην Κούβα, εφόσον η Αμερική κατέχει αντίστοιχες βάσεις στην Ευρώπη. «Η παραπάνω οδηγία δεν αποτελούσε νομικό ζήτημα, καθώς η ΕΣΣΔ δεν καταπάτησε κάποια συμφωνία , αλλά ήταν θέμα ασφαλείας»¹¹⁹ ,είπε ο Kissinger. Η Σοβιετική Ένωση παρ'όλα αυτά τυπικά είχε την ευελξία να μην εμπλακεί σε αντίστοιχο ζήτημα ασφαλείας συγκρίσιμο της περιόδου της κρίσης. Όμως , σύμφωνα με πληροφορίες ,οι ΗΠΑ φαίνεται να απείλησαν την Μόσχα πως θα εμφανίσουν την ομάδα SALT σε περίπτωση που εκείνη επιμείνει να στείλει υποβρύχιο στην Κουβανική περιοχή.¹²⁰

Το 1983 όταν η κυβέρνηση Reagan ξεκινούσε την τοποθέτηση πυρηνικών όπλων στην Ευρώπη ,παρέχοντας τους τη δυνατότητα να χτυπήσουν έτσι την Σοβιετική Ένωση, οι ΗΠΑ απείλησαν με εμπάργγο ,αντίστοιχο του 1962 ,σε περίπτωση που η Μόσχα επιχειρούσε να τοποθετήσει πυραύλους στην Κούβα ή κάπου στη γύρω περιοχή.¹²¹

Η σύγκρουση των δύο χωρών φυσικά εντάθηκε, ανταγωνίζοντας η μια την άλλη στο πεδίο της τεχνολογίας, των οπλικών συστημάτων (βλ.πυρηνικά) , ακόμα και σε αποστολή στο διάστημα (οι Σοβιετικοί υποστηρίζουν πως έφτασαν πρώτοι στο φεγγάρι). Η ένταση αυτή κορυφώθηκε , όταν πλέον η Σοβιετική Ένωση είχε καταστραφεί οικονομικά – ιδίως λόγω του ανταγωνισμού ισχύος με τις ΗΠΑ – με αποτέλεσμα να μην μπορεί ούτε να συντηρήσει οπλικά , ούτε οικονομικά το στρατό της , γεγονός που την οδήγησε και στην οριστική της κατάρρευση (οικονομικο-πολιτικά) το 1991.

Η ΕΣΣΔ ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου σαν φοίνικας αναγεννιέται από τις στάχτες της , όμως ο έντονος ανταγωνισμός με την Αμερική δεν δείχνει να έχει ξεχαστεί. Βέβαια προχωρώντας σε νέες βάσεις ,λιγότερο συντηρητικές κι απόλυτες , με πιο έμπειρες και διαλλακτικές ηγεσίες στο τιμόνι τους αμφότερες.

---

¹¹⁹ Kissinger Henry, «White House Years», Boston:Little Brown, 1979, p.647,639,640

¹²⁰ Duffy Gloria, «Crisis Prevention in Cuba», Managing U.S Soviet Rivalry: Problems of Crisis Prevention, Boulder: Westview, 1983, p.292

¹²¹ Smith Hendrick, «US Warns Soviet on Missile Threat», New York Times, 19 April 1983, p.A5

Μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης η Ρωσία κληρονόμησε ένα πυρηνικό οπλοστάσιο ,και μια μόνιμη θέση στο συμβούλιο ασφαλείας –ισχυρά όπλα , με τα οποία όμως δεν μπορεί να επιβάλλει ισχύ- , αλλά και πολλά γεωγραφικά ,οικονομικά και ψυχολογικά προβλήματα, .όπως και εχθρικά καθεστώτα στον περίγυρό της .Μετά το 1991 η Ρωσία ζήτησε ως εγγύηση από τις ΗΠΑ να μην επεκτείνει άλλο το NATO ,όμως αυτό το αίτημα δεν πραγματοποιήθηκε με αποτέλεσμα ένα νέο αίσθημα γεωγραφικής περικύκλωσης για τη Ρωσία.

Το NATO δημιουργήθηκε έναντι του συμφώνου της Βαρσοβίας ως αμυντικός μηχανισμός , έτσι η Ρωσία νιώθει πως απειλείται γιατί δεν θεωρεί πως υπάρχει λόγος ύπαρξης του μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου το 1989¹²².Γι'αυτό κι έχει ορίσει ως «buffer zone» (ζώνη ανασχέτησης) ως προς την επιρροή που θα ασκεί η Ευρώπη στη Ρωσία την περιοχή Ουκρανίας και Λευκορωσίας.¹²³

Η επιρροή των ΗΠΑ στη νέα Ρωσία μετά την πτώση ήταν εμφανής.Ακόμη και το πολιτικό της σύστημα είναι εμπνευσμένο από το Αμερικανικό πολιτικό σύστημα ,όπως και το Σύνταγμα, με εξαίρεση όμως τον όρο «checks and balances» που υπάρχει στο Αμερικανικό Σύνταγμα και περιορίζει τις πράξεις του προέδρου.Αλλαγές στο Ρωσικό Σύνταγμα έγιναν το 1993 και ξανά το 2008 χωρίς να προκείψουν αναταραχές μιας και οι Ρώσοι δεν είχαν γνωρίσει δημοκρατικό καθεστώς για να αντιταχθούν.

Την περίοδο 1992-1994 η Ρωσία περίμενε να δωθούν λύσεις και βοήθεια από τη Δύση και τις ΗΠΑ επικαλούμενες το ανθρωπιστικό τους πρόσωπο ,μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ.Ωστόσο η βοήθεια αυτή δεν ήρθε ποτέ γιατί οι ΗΠΑ ήθελαν να ταπεινώσουν εντελλώς τον μεγάλο τους αντίπαλο .Έτσι ακολούθησε η τριετία της μεγάλης οργής (1994-1996) προς τη Δύση που δεν βοήθησε ,αλλά περιφρόνησε και προσπάθησε επιπλέον να εκμεταλλευτεί την αδυναμία της άλλωτε υπερδύναμης Ρωσίας.Το 1999 η Ρωσία έρχεται σε ακόμη μια σφοδρή σύγκρουση με τη NATOΪΚΗ δύναμη ,όσο αναφορά το πρόβλημα της Γιουγκοσλαβίας (το NATO απειλεί για επίθεση στη Σερβία). Η Ρωσία παρουσιάζεται ως προστάτης της Σερβίας ,όμως το NATO αψηφώντας τις απειλές βομβαρδίζει ανηλεώς τη Γιουγκοσλαβία χωρίς να βρει καμία αντίσταση.

---

¹²² Χελιδόνης Στέφανος «Η ίδρυση του NATO» ,Η καθημερινή, 19.02.2012

¹²³ Sakwa Richard « The Rise and Fall of the Soviet Union», 1917–1991. Routledge , 1991

Το 2000 η Ρωσία περνάει σε μια άλλη εποχή και μαζί της και οι Αμερικανο-Ρωσικές σχέσεις. Ο Yelchin προτείνει τον Putin για την προεδρεία. Η πολιτική Putin ανοικοδόμησε τη Ρωσία και την έφερε ξανά στο προσκήνιο. Η περίοδος 2000-2003 είναι η πρώτη φάση των Αμερικανο-Ρωσικών σχέσεων. Η φάση αυτή χαρακτηρίζεται από σύσφιξη των σχέσεων των δύο χωρών με τη Ρωσία να ενισχύει τις δυνάμεις των ΗΠΑ και NATO στο Αφγανιστάν και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Ακολουθεί η περίοδος 2003-2008 και η δεύτερη φάση των διμερών σχέσεων. Οι ΗΠΑ επεμβάνουν στο Ιράκ παρά την αντίσταση Putin, οι ΗΠΑ απομονώνονται και οι σχέσεις Bush και Putin ψυχραίνονται. Την ίδια περίοδο-2003- εγκαινιάζονται οι έγχρωμες επαναστάσεις (βασισμένες σε δυτικά πρότυπα), ενώ ακόμα το NATO επεκτείνεται προς την Ανατολή (2004). Ο Putin ζητά συνομιλία με τον Bush επί ίσους όρους όμως η απάντηση των ΗΠΑ καθιστά σαφές πως οι δύο δυνάμεις κάθε άλλο παρά ισότιμες είναι έτσι οι σχέσεις των δύο κλονίζονται οριστικά.

Η Ρωσία το χρονικό διάστημα 2000-2008 αποζητά σταθερότητα στο εξωτερικό, προκειμένου να αναδιοργανώσει το εσωτερικό της. Γι' αυτό και δεν έχει έντονες συγκρούσεις και διενέξεις με τις ΗΠΑ. Το 2008-2014 οι σχέσεις των δύο χωρών αναθερμαίνονται –Τρίτη φάση-. Οι σχέσεις των δύο αρχίζουν να πηγαίνουν σε ένα καλύτερο επίπεδο συνεννόησης και διαπραγμάτευσης. Καθοριστικό ήταν το ζήτημα της Κριμαίας και της τελικής προσάρτησης της στη Ρωσία, με τον πρόεδρο Putin να κάνει σαφή την παρουσία και δικαιωδοσία της περιοχής στην Ρωσική επικράτεια. Η πρωτοκαθεδρία της στις περιοχές αυτές δεν δέχεται αμφισβήτηση, και η ένταση εκτονώνεται.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στόχος της παρούσας εργασίας ήταν η παρουσίαση και η εξέταση ,του ζητήματος της τοποθέτησης Σοβιετικών πυραυλικών συστημάτων (και ιδίως πυρηνικών) στην περιοχή της Κούβας ,περνώντας απαρατήρητα από τις δυνάμεις των ΗΠΑ ,προσπαθώντας να υπερασπιστούν φαινομενικά τον αγώνα της Κούβας για ανεξαρτησία ,αλλά έχοντας ουσιαστικά ως απότερο στόχο την αλλαγή στην παγκόσμια ισορροπία δυνάμεων ,προς όφελος της Σοβιετικής Ένωσης .Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η διαδικασία επίλυσης της κρίσης μέσω της διπλωματικής διαπραγμάτευσης , καθώς και ο αντίκτυπος του παραπάνω συμβάντος στις μετέπειτα σχέσεις των τριών χωρών ,αλλά και στο Παγκόσμιο γίνεσθαι.

Η ιστορία της πυραυλικής κρίσης , έχει ακόμα και σήμερα ξεχωριστή σημασία τόσο για τους ηγέτες τη στιγμή που καλούνται να λάβουν αποφάσεις,αλλά και για τους πολίτες καθώς αυτό το γεγονός ήταν η στιγμή που η ανθρωπότητα βρέθηκε στο χείλος του πυρηνικού πολέμου. Χάρη στην οργάνωση και την αποφασιστικότητα των ηγετών των δύο κυβερνήσεων κατάφερε να αποφευχθεί τόσο η πυρηνική σύγκρουση στο πεδίο της Κούβας , αλλά και μια πιθανή πυρηνική αντιπαράθεση στο Βερολίνο ,όπως είχε στα σχέδιά του ο Khrushchev.¹²⁴

Πέραν των ενεργειών που πραγματοποίησαν οι δύο υπερδυνάμεις κατά την διάρκεια της κρίσης , κοινό σημείο των δύο αποτελούσε το γεγονός πως οι ηγέτες και των δύο προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να αποφύγουν μια πυρηνική σύρραξη.Αυτό αποτέλεσε το βασικό κίνητρο που τους έκανε να αναγνωρίσουν αμφότεροι της εναλλακτικές τους εγκαίρως , να εκμεταλλευτούν τις κατάλληλες ευκαιρίες και τελικά να αποφύγουν τον πόλεμο¹²⁵. Οι δύο ηγέτες χειρίστηκαν τις διαπραγματεύσεις με δεξιότητα ,χωρίς να παρασυρθούν από την ηδονή μιας σύγκρουσης μεταξύ υπερδυνάμεων.

---

¹²⁴ Allison Graham, Zelikow Philip, «Η Κρίση της Κούβας , η ουσία της απόφασης», εκδόσεις Παπαζήση,Αθήνα 2006, σελ.565-567

¹²⁵ Paterson Thomas G. , Merril Dennis, «Major Problems in American Foreign Relations: documents and essays, United States of America : Cengage Learning, 2009 p. 529

Η μυστική συμφωνία που συνέναψαν ο Kennedy και ο Khrushchev σχετικά με την μετακίνηση των πυραύλων Jupiter από την περιοχή της Τουρκίας, έφερε διττά αποτελέσματα για τους δύο ηγέτες. Μέσω της συμφωνίας που παρέμεινε κρυφή, προκειμένου να μην αποκαλυφθεί η υποχώρηση της Αμερικής και παράλληλα κλωνιστεί το κύρος της προς τους συμμάχους του NATO, ο Kennedy αναδείχθηκε (φαινομενικά τουλάχιστον) ως ο μεγάλος νικητής της κρίσης. Αντίθετα, ο Khrushchev παρουσιάστηκε ως ο χαμένος και ταπεινωμένος, αφού τελικά δέχτηκε την απόσυρση των πυραύλων χωρίς κάποιο όφελος προς την ΕΣΣΔ¹²⁶. Αυτή η συγκυρία είχε βαρύτατο κόστος στην πολιτική καριέρα του Προέδρου. Στην πραγματικότητα ωστόσο, αναλύοντας τα γεγονότα δεν υπήρχε πραγματικός νικητής ή χαμένος. Από τη μία ο Kennedy κατάφερε να επαναφέρει τις σχέσεις ΗΠΑ και Κούβας στην πρότερη κατάσταση, από την άλλη ο Khrushchev παρ'όλο που δεν κατάφερε να αλλάξει την Παγκόσμια ισορροπία δυνάμεων, ωστόσο κατάφερε να πετύχει την εγγύηση των ΗΠΑ για μη εισβολή τους στην Κουβανική περιοχή, αλλά και την απόσυρση των πυραύλων Jupiter από την Τουρκία, που ήταν και ο βασικός στόχος της Μόσχας.

Οι έμμεσες προστριβές βέβαια, ανάμεσα στις δύο υπερδυνάμεις συνεχίστηκαν. Μέσα από πολιτικές όπως την απαγόρευση ταξιδιών προς την Κούβα και τις νομισματικές συναλλαγές ο Kennedy προσπαθούσε να αποδυναμώσει την κυβέρνηση Castro. Προκειμένου να βοηθήσουν τον Fidel να αντιμετωπίσει το πρόβλημα αύξησαν το ποσοστό βοήθειάς τους προς την Κούβα.

Η κρίση των πυραύλων παρουσίασε το κατώτερο επίπεδο της Σοβιετικής Ένωσης στον τομέα των πυρηνικών σε σύγκριση με των ΗΠΑ, ενώ παράλληλα οδήγησε τη Μόσχα σε αλλαγή ηγεσίας, αλλά και τη στροφή των υπερδυνάμεων στην επίλυση των προβλημάτων μικρότερων και εξαρτούμενων χωρών.¹²⁷

Οι σχέσεις που αναπτύχθηκαν μεταξύ των τριών χωρών κατά τη διάρκεια της κρίσης, αποκάλυψε πως το ενδιαφέρον των υπερδυνάμεων στρέφεται στην προσοχή και τα

---

¹²⁶ Dobrynin Anatoly, «In Confidence», Μετάφραση Ερρίκου Μπαρτζινόπουλου, Αθήνα, Εκδόσεις Καστανιώτη, 1996, σελ. 107

¹²⁷ Jones Howard, «The Course of American Diplomacy, from the revolution to the present», Chicago, The Dorsey Press, 1988, p.583

προβλήματα άλλων μεγάλων δυνάμεων και όχι τόσο με ανίσχυρα κράτη τα οποία μπορούν να χειραγωγήσουν και να ελέγξουν. Η περίπτωση του πυραυλικού ζητήματος απέδειξε παραταύτα ,πως ένα μικρό κράτος και μάλιστα εξαρτώμενο όπως η Κούβα κατάφερε να αναστατώσει και να ανασυστήσει τις βασικές δομές του διεθνούς συστήματος (βλ. Συμφωνία μη διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής), αποδεικνύοντας παράλληλα πως η ισχύς δεν συνεπάγεται τελικά τόσο με το μέγεθος και τη στρατιωτική δυνατότητα.

Φτάνοντας στο σήμερα , η επίδραση των γεγονότων της κρίσης είναι ακόμα ορατά στη Κούβα ,η οποία συνέχιζε να δέχεται κυρώσεις και περιορισμούς από τις ΗΠΑ. Η 17^η Δεκεμβρη 2014 υπήρξε ιστορική μέρα για τις δύο προαναφερθείσες χώρες, καθώς ο αμερικανός πρόεδρος Barack Obama και ο Κουβανός ηγέτης Raul Castro ανακοίνωσαν δημόσια την αποκατάσταση των σχέσεων,και το άνοιγμα πρεσβειών στις δύο χώρες .Σύμφωνα με τον πρόεδρο των ΗΠΑ οι περιορισμοί σε εμπόριο και μετακινήσεις θα χαλαρώσουν ,ενώ πλέον θα επιτρέπονται ταξίδια προς την Κούβα. Ακόμα ανακοίνωσε πως θα ζητήσει την άρση του εμπάργκο που έμεινε ως κατάλειπο από την περίοδο της κρίσης. Η παραπάνω απόφαση σχολιάστηκε και από τον τότε Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ Ban Ki Moon ο οποίος δήλωσε: « έχει έρθει η ώρα να ομαλοποιηθούν οι σχέσεις ανάμεσα σε ΗΠΑ και Κούβα»¹²⁸.

Η διαδικασία λήψης αποφάσεων και ο τρόπος επίλυσης της πυραυλικής κρίσης, αποτελούν σίγουρα ένα βασικό και χρήσιμο μοντέλο για τους μετέπειτα πολιτικούς ηγέτες όλων των χωρών, όσο αναφορά την επίλυση κρίσεων και περιπτώσεων εμπλοκής πυρηνικών όπλων , ώστε να αποφευχθούν λάθη του παρελθόντος. Η διαχείριση της κρίσης αποτελεί ένα βασικό εγχειρίδιο αρχών διαπραγματεύσεων και διπλωματίας, αλλά και πολιτικού ήθους.Οι δύο ηγέτες των ΗΠΑ και ΕΣΣΔ δεν άφησαν την δίψα τους για ισχύ να τους οδηγήσει σε έναν πόλεμο που θα είχε δραματικές επιπτώσεις σε όλο το ανθρώπινο γένος. Φυσικά κάθε περίπτωση είναι ξεχωριστή και μπορεί να πάρει απρόβλεπτη τροπή ,ωστόσο σε κάθε περίπτωση η παρούσα κρισιακή διαπραγμάτευση χαρίζει περιθώρια βελτιώσης οποιασδήποτε κρίσης.Εξάλλου η ιστορία υπάρχει για να

---

¹²⁸ Baker Peter , «US to Restore Full Relations with Cuba , Erasing a Last Trace of Cold War Hostility», NYTIMES.com, 17.09.2014

μας διδάσκει και να μας βελτιώνει. Να μας απομακρύνει από την επιλογή της καταστροφής .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ακαδημία Επιστημών ΕΣΣΔ, «Παγκόσμια Ιστορία», εκδόσεις Μέλισσα ,τόμος Ζ1
- Καρβουναράκης Θεοδόσιος ,« Ο Ψυχρός Πόλεμος: Μια διεπιστημονική προσέγγιση», Αθήνα,Εκδόσεις Σιδέρης,2012
- Κουσκουβέλης Ηλίας Ι., «Θεωρία Διεθνών Σχέσεων στον Ψυχρό Πόλεμο: Αποτροπή και Πυρηνική στρατηγική», Αθήνα, εκδ. Ποιότητα 2007
- Παγκόσμια Ιστορία. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1990. Τόμος Β'
- Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1987

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Allison Graham, Zelikow Philip, «Η κρίση της Κούβας, η ουσία της απόφασης», εκδόσεις Παπαζήση, 2006
- Dobrynin Anatoly, «In Confidence», Μετάφραση Ερρίκου Μπαρτζινόπουλου, Αθήνα, Εκδόσεις Καστανιώτη, 1996
- Henry Kissinger, «White House Years», Boston: Little Brown, 1979
- Hugh Thomas, « Cuba: The Pursuit of Freedom»
- Howard Michael, «Ο ρόλος του πολέμου στη Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία», εκδόσεις Ποιότητα, 2000
- Kent M. Beck, «Necessary Lies, Hidden Truths: Cuba in the 1960 Campaign», Diplomatic History, vol.8, 1984
- Munton Don, Welch David A., «The Cuban Missile Crisis», New York, Oxford University Press 2007
- Νικόλα Γκιλιέν, Πρόλογος στο «Φ.Castro :Η Επανάσταση της Κούβας», εκδόσεις ΓΝΩΣΕΙΣ

Paterson Thomas G., Merrill Dennis, «Major Problems in American Foreign Relations: documents and essays, United States of America: Cengage Learning, 2009

Stevenson quoted in David Larson, «The Cuban Missile Crisis Of 1962: Selected Documents and Chronology, Boston: Houghton Mifflin, 1963

Che Guevara, « Ο Ανταρτοπόλεμος», εκδόσεις «Καρανάση», Αθήνα 1982

U.S. Senate, Select Committee on Intelligence Activities, Alleged Assassination Plots Against Foreign Leaders, Interim Report, Senate Report No.94 465, Nov.1975

Whitelaw Ian, «Τα μεγαλύτερα λάθη της Ιστορίας», εκδόσεις Κλειδάριθμος

Wyden Peter, «The Bay of Pigs: The Untold Story, New York: Simon and Schuster, 1979

ΑΡΘΡΑ

Πετρόπουλος Γιώργος, «Η νικηφόρα επανάσταση στην Κούβα», Ριζοσπάστης, 2002

Μίχος Νίκος, «Κρίση πυραύλων : Οι 13 θερμές μέρες του Ψυχρού Πολέμου», Αθήνα, Οκτώβριος 2015

Μπογιόπουλος Νίκος, «Ο Fidel, η επανάσταση, η Κούβα, η αξιοπρέπεια», Ημεροδρόμος, 2016

Τσιάρας Γιώργος, «1959: Ο Fidel που άλλαξε την Κούβα», Το Βήμα κοινωνία, 2017

Χελιδόνης Στέφανος «Η ίδρυση του NATO», Η καθημερινή, 19.02.2012

Abbott Kenneth W., New York Times, 15 April 1988

Binns Leroy A. , «The Demise of the Soviet Empire and its Effects on Cuba», Caribbean Quarterly

Bunn Matthew, Malin Martin B., Roth Nickolas, Tobey William H., «Preventing Nuclear Terrorism, Continuous Improvement Or Dangerous Decline?», March 2016, Harvard Kennedy School

Chang Laurence and Kornbluth Peter, «The Cuban Missile Crisis 1962 the 40th anniversary», The National Security Archive, The George Washington University

Duffy Gloria, «Crisis Prevention in Cuba», Managing U.S Soviet Rivalry: Problems of Crisis Prevention, Boulder: Westview, 1983

Dinerstein Herbert S., «The Making Of A Missile Crisis October 1962» Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1976

Elliott, David (2007). Nuclear or Not ? Does Nuclear Power Have a Place in a Sustainable Energy Future? ,Palgrave.

« First take: Key points from the President’s announcement on Cuba Sanctions», PwC Financial Services Regulatory Practice, December, 2014.

Jaffe Alexandra and Labott Elise ,«Obama: Isolating Cuba hasn't worked», CNN, December 17, 2014

Julia Sweig, «1959 to 2014», Council on Foreign Relations

Lindsay James M., «The Water ‘s Edge, TWE Remembers: Secret Soviet Tactical Nuclear Weaponsin Cuba (Cuban Missile Crisis, a Coda)», October 29,21012
Renwick Danielle, «US-Cuba Relations», Council on Foreign Affairs, September 2016

Sakwa Richard , « The Rise and Fall of the Soviet Union, 1917–1991». Routledge, 1991

Shalom Rosskamm Steven, «The Cuban Missile Crisis and Liberal Foreign Policy», Z magazine, 1988

Sherwin Martin J., «The Cuban Missile Crisis at 50», National Archives,Vol.44 ,No.2, 2012

Smith Hendrick, «US Warns Soviet on Missile Threat», New York Times, 19 April 1983

Stephen Rosskamm Shalom, « The Cuban Missile Crisis and Liberal Foreign Policy» ,Z magazine, June 1988

Weart, Spencer R. «The Rise of Nuclear Fear», Cambridge, MA: Harvard University Press, 2012.

«Cuba 20 years after Soviet pullout», The voice of Russia

«The US Embargo Against Cuba: Its Impact on Economic and Social Rights», Amnesty International , Σεπτέμβριος 2009

«Forty years ago, the Cuban Missile Crisis», Kennedy Library Observes Fortieth Anniversary of Missile Crisis, Fall 2002, Vol.34, No3

«Khrushchev and the Cuban Missile Crisis: blaming the military», The voice of Russia

«Scholar: Cuban Missile Crisis 50 years ago holds lessons for presidential race», The voice of Russia

«45th anniversary of the Cuban Missile Crisis», The voice of Russia

Outline History of Nuclear Energy, World Nuclear Association, March 2014

Hiroshima , Nagasaki and Subsequent weapons testing, World Nuclear Association, March 2016

«Η Δεύτερη Διακήρυξη της Αβάνας», εκδόσεις Διεθνές Βήμα

«Η κουβανική επανάσταση» , Ριζοσπάστης , 2002

«Κούβα –Ηπα :το χρονικό των 55 χρόνων έντασης», Τα Νέα ,Δεκέμβριος 2014

«ΗΠΑ- ΚΟΥΒΑ: Η ιστορία μιας ολέθριας σχέσης», Η καθημερινή ,Δεκέμβριος 2014

«Κούβα –Ηπα :το χρονικό των 55 χρόνων έντασης», Τα Νέα ,Δεκέμβριος 2014

[ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ](#)

Baker Peter , «US to Restore Full Relations with Cuba , Erasing a Last Trace of Cold War Hostility», NYTIMES.com, 17.09.2014

Castro: «The Great survivor», BBC news

«Cuba:Elections and Events 1960-1970», official website of the University of San Diego

<https://defconwarningsystem.com>

<http://www.world-nuclear.org/>

<http://www.cubanmissilecrisis.org/>

<https://www.cia.gov/index.html>

<https://www.nytimes.com/>

